

Catalogus
aanbod 2020

GEMEENTE VOOR DE TOEKOMST

100 concrete en betaalbare activiteiten voor

- ✓ een duurzaam meerjarenplan
- ✓ de uitvoering van jouw klimaatplan
- ✓ een kwalitatieve invulling van de SDG's

www.gemeentevoordetoeekomst.be

BOND
BETER
LEEF VOOR DE
TOEKOMST
MILIEU

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever: Danny Jacobs, Tweekerkenstraat 47, 1000 Brussel

Teksten: Janne Ruszkowski en Jessika De Lille op basis van Autodelen.net, BAS Bouwen, Bond Beter Leefmilieu, BOS+, De Landgenoten, Dialoog, Ecolife, FoodWIN, FSC Belgium, GoodPlanet Belgium, Natuurpunt, Natuurpunt CVN, Netwerk Bewust Verbruiken, Netwerk Duurzame Mobiliteit, Peerby, Pixii, REScoop.Vlaanderen, Samenhuizen, Taxistop, Trage Wegen, Velt en VIBE.

Eindredactie: Julie Reniers en Sarah Hennin

Lay-out: Geert Jespers

Foto's doelstellingen: Veerle Frissen, Jasper Léonard voor BBL.

Foto's acties: An Kersemans, Anthony Indraus, Autodelen.net, BOS+, Christian Dubovan, Christophe Vandereecken, Ecolife, Erwin Deros, FoodWIN, FSC, F. Schout, GoodPlanet, Hugo Bollion, Jeroen Mertens, Kris Thijs, Natuurpunt CVN, Notnarayan, OCMW Leuven, Peerby, PVDH, Stad Vilvoorde, Samenhuizen, Stefaan Horemans, Stein Temmerman, Steunpunt DuBo, Taxistop, Trage Wegen, Velt, VIBE, Wim Dirckx, Yves Coussement

Overname en gebruik van deze publicatie wordt aangemoedigd mits bronvermelding. Deze catalogus is louter ter informatie opgesteld. De uitgever noch de auteurs kunnen aansprakelijk gesteld worden voor onjuiste gegevens.

Bond Beter Leefmilieu, mei 2020 v2005

www.bondbeterleefmilieu.be • www.gemeentevoordetoekomst.be

ALLES UIT DE KAST OM JOUW DUURZAAM MEERJARENPLAN TE REALISEREN

Is je gemeente klaar om duurzaamheids- en klimaatambities om te zetten in concrete acties en de blauwdruk te leggen voor een duurzaam lokaal beleid? Sla dan de handen in elkaar met het netwerk van Gemeente voor de Toekomst.

Is jouw duurzaam meerjarenplan geschreven? Check. Is je klimaatplan 2030 al klaar of maak je nu werk van je SECAP? Check.

De volgende stap: **waar vind je activiteiten die werken?** Waar vind je de ondersteuning en expertise om die activiteiten ook goed uit te voeren? Hoe creëer je bij inwoners een draagvlak voor veranderingen die met het klimaatplan gepaard gaan?

Op die en nog meer vragen biedt Bond Beter Leefmilieu met Gemeente voor de Toekomst een antwoord. Dit netwerk van non-profitorganisaties heeft één doel: samen met lokale besturen gemeenten en steden uitbouwen waar inwoners gelukkig, veilig en gezond leven - zonder te wegen op milieu en natuur. Dé partner waarmee je samen van enthousiaste ideeën en ambities tot echte resultaten komt.

De duurzaamheidsexperts van onze lidorganisaties halen alles uit de kast om jouw duurzaamheidsdoelstellingen te vertalen naar concrete acties en projecten op het terrein. Met 100 acties en projecten maken we ook de inwoners van je stad of gemeente warm om mee te werken aan lokale transitie. Bovendien dragen alle projecten bij tot een of meerdere van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's). Als lokaal politicus of ambtenaar kan je deze catalogus gebruiken om de beste actie te vinden voor de uitvoering van je meerjarenplan of om inspiratie te vinden voor het opmaken en uitvoeren van je SECAP.

HOE GA JE TE WERK?

Elke gemeente in Vlaanderen maakte een meerjarenplan met bijhorende actieplannen. De meeste gemeenten in Vlaanderen hebben een klimaatplan of werken aan de opmaak van een SECAP. Door een of meerdere van de acht beleidsdoelstellingen in deze catalogus na te streven, ben je goed op weg om een gemeente voor de toekomst én zo ook een klimaatneutrale gemeente te worden. We schetsen acties die je onmiddellijk kan inzetten voor de uitvoering van je meerjarenplan en kan opnemen in je SECAP. Of je nu een mobiele, groene of circulaire en delende gemeente wil worden: Gemeente voor de Toekomst helpt je door concrete projecten aan te reiken om dat waar te maken.

- Een project gezien waarin je geïnteresseerd bent? Op de **website** gemeentevoordetoekomst.be vind je een uitgebreide fiche met meer info over ieder project. Of neem rechtstreeks contact op met jouw partner(s) naar keuze. Op de laatste pagina van deze catalogus vind je hun contactgegevens.
- **Onze specialisten staan klaar** om de mogelijkheden voor jouw gemeente te bespreken.
- **Op zoek naar partners voor een nieuw project?** Contacteer Gemeente voor de Toekomst en wij gaan samen op zoek naar een pasklaar antwoord.

Benieuwd naar wat je nog meer kan doen? Lees ook zeker het Inspiratieboek Gemeente voor de Toekomst door voor meer inspiratie en suggesties: www.gemeentevoordetoekomst.be/inspiratieboek

INHOUDSTAFEL

Alles uit de kast om jouw duurzaam meerjarenplan te realiseren	p3
Doelstelling 1. Een mobiele gemeente	p5
Meer schone mobiliteit	
Stimuleer gedeelde mobiliteit	
Veilig verplaatsen	
Doelstelling 2. Een eetbare gemeente	p11
Meer lokale/gezonde voeding	
Voorkom voedselverlies	
Doelstelling 3. Betaalbaar en kwaliteitsvol bouwen en wonen	p15
Circulair bouwen	
Efficiënte duurzame gebouwen en wijken	
Gemeenschappelijk wonen	
Inwoners bouwen en renoveren duurzaam	
Doelstelling 4. Een circulaire en delende gemeente	p22
Circulair bouwen	
Materiaal is circulair	
Materiaal wordt gedeeld	
Doelstelling 5. Een groene gemeente	p27
Een groene kern met plekken voor ontmoeting	
Groene ruimte creëren	
Sensibiliseren over natuur en bos	
Verhoog de biodiversiteit	
Doelstelling 6. Duurzame energie en energiebesparing voor je gemeente	p35
Efficiënte duurzame gebouwen en wijken	
Inwoners bouwen en renoveren duurzaam	
Slim met energie	
Doelstelling 7. Een participatieve gemeente	p40
Burgers participeren aan je beleid	
De gemeente toont het goede voorbeeld	
Kansengroepen bereiken	
Sensibiliseren over het klimaat	
Doelstelling 8. Een blauwe gemeente	p47
Stimuleer duurzaam watergebruik	
Contactgegevens partners Gemeente voor de Toekomst	p49

DOELSTELLING 1: EEN MOBILE GEMEENTE

In de gemeente van de toekomst zijn we allemaal mobiel: groot en klein, oud en jong. En dat zonder files, luchtvervuiling, geluidsoverlast of verkeersgevaar. Buren vinden elkaar terug in gezellige straten die uitnodigen om te kuieren, een praatje te slaan of te genieten van een terrasje. Er is ruimte voor natuur en voor mensen.

Een mooi idee, maar hoe maken we dat waar? Als milieu-organisaties bundelen we de krachten om samen met lokale besturen een waaier aan concrete projecten op te zetten, op maat van jouw stad of gemeente en aansluitend bij jouw beleidsplannen. Samen zorgen we ervoor dat de meest duurzame verplaatsing de makkelijkste keuze wordt: de toekomst is aan de voetgangers, fietsers en (elektrische) autodelers. Blader door ons projectaanbod op de volgende bladzijden en ontdek wat bij jouw stad of gemeente past: trage wegen, slimme mobipunten, autodeelsystemen, een fietsbibliotheek, je gemeentelijke wagenpark zelf vergroenen of nog iets helemaal anders. We kijken ernaar uit om samen aan de slag te gaan.

Stimuleer gedeelde mobiliteit

Met gedeelde mobiliteit win je op vier vlakken: klimaat, ruimtegebruik, luchtkwaliteit en sociale inclusie. Onze projecten zorgen ervoor dat deelauto's en -fietsen ingang vinden en dat je gemeente zo minder CO₂ uitstoot, minder parkeerplek nodig heeft en mobiliteit betaalbaar is voor iedereen.

- Autodeelactieplan: van analyse tot concrete maatregelen p7
- Carpool.be: stimuleer en ondersteun carpoolen bij bedrijven p7
- Clean Power for Taxis: zero-emissietaxi's p7
- Communicatieplan autodelen: informeer gericht je inwoners p7
- Delende buurten: experimenteer met dertig dagen zonder wagen p8
- Duurzame mobiliteitsessie: je inwoners ecologisch de baan op (gratis) p8
- Eventpool: zonder files naar evenementen p8
- Gemeentelijk autodeelsysteem: deel de gemeentewagens met inwoners p8
- Minder Mobielen Centrale: vrijwilligersvervoer voor minder mobiele mensen p9
- Mobipunten: zet slimme knooppunten op p9
- Ons Buurpunt: een custom made ontmoetingsplaats p9
- Op Wielekes: regel een bib voor kinderfietsen p10

Veilig verplaatsen

Onze projecten dragen bij tot de veiligheid van voetgangers en fietsers in je gemeente. Door kwalitatieve opties te voorzien voor fiets- en wandeltrajecten zorg je ervoor dat de meest duurzame verplaatsing een logische keuze wordt.

- Dag van de Trage Weg: organiseer een activiteit (gratis) p7
- Doorgang voor iedereen: pak ontbrekende schakels aan p8
- Groene Functionele Belevingstrajecten: efficiënt op weg met de fiets of te voet p9
- LaMA-academie: Laboratoria Mobiele Alternatieven p9
- Opmaak van een beleidskader traag netwerk p10
- Praktijkgerichte infosessie trage wegen: juridische basis, inventarisatie en inrichting p10
- Sportief op weg: concrete acties voor duurzame sportverplaatsingen p10
- Wegspotters: inwoners waken over trage wegen p10
- Workshop kinderen en trage wegen: ideeën vanuit een jong perspectief p10

Meer schone mobiliteit

Inzetten op schone mobiliteit betekent in de eerste plaats voorrang geven aan de voetgangers en fietsers. Is gemotoriseerd verkeer niet te vermijden? Wij helpen je gedeeld of elektrisch vervoer te organiseren om de impact minimaal te houden.

- Clean Power for Taxis: zero-emissietaxi's p7
- Delende buurten: experimenteer met dertig dagen zonder wagen p8
- Duurzame mobiliteitsessie: je inwoners ecologisch de baan op (gratis) p8
- Opmaak van een beleidskader traag netwerk p10
- Sportief op weg: concrete acties voor duurzame sportverplaatsingen p10

WORD EEN MOBILE GEMEENTE DANKZIJ DEZE ACTIES

Autodeelactieplan: van analyse tot concrete maatregelen

Autodelen.net begeleidt lokale overheden bij de opmaak van een autodeelactieplan. Samen kiezen we doelstellingen die meetbaar, ambitieus en realistisch zijn, dankzij een analyse van de situatie nu en een voorstelling van de gewenste ideale situatie. Vervolgens stippel je concrete maatregelen uit, bijvoorbeeld op vlak van parkeerbeleid, communicatie en horizontale beleidsintegratie op lokaal niveau.

✓STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓MATERIAAL WORDT GEDEELD

Carpool.be: stimuleer en ondersteun carpoolen bij bedrijven

Wil je het drukke verkeer tijdens de piekuren beter onder controle krijgen? Dat kan met de expertise van **Taxistop** en het vernieuwde carpoolplatform carpool.be. Door bedrijven collectief te benaderen ontstaat er een groot carpoolpotentieel en dus een betere match tussen vraag en aanbod. Met deze structurele aanpak kan het aandeel carpoolers bij grote werkgevers stijgen van enkele procenten tot meer dan 10 procent.

✓STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT

Clean Power for Taxis: zero-emissietaxi's in jouw stad

Taxi's zijn de ideale nichevloot om elektrisch rijden in Vlaanderen te promoten. Ze zijn zichtbaar in het straatbeeld, doen veel kilometers en bij elke taxirit kan de klant de voordelen van elektrisch rijden ervaren. **Bond Beter Leefmilieu** bracht met het project Clean Power for Taxis in kaart wat nodig is om elektrische taxi's rendabel te krijgen. Neem deel en verminder de CO₂-uitstoot en luchtvervuiling op jouw grondgebied.

✓STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓MEER SCHONE MOBILITEIT

Communicatieplan autodelen: informeer gericht je inwoners

In een periode van maximaal twee jaar levert **Autodelen.net** je inhoudelijke ondersteuning bij de opstart en het communiceren van acties voor autodelen. Autodelen vermindert het aantal files, de CO₂-uitstoot, de parkeerdruk en de individuele kost voor het gebruik van een wagen (tot €3.000/jaar). Ook in minder verstedelijkte gebieden is het een optie. We helpen je je inwoners gericht te informeren over hoe autodelen een volwaardig, duurzaam en flexibel alternatief voor het bezit van een eigen (tweede) wagen is.

✓STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT

Dag van de Trage Weg: organiseer een activiteit (gratis)

Elk jaar in de herfst vindt de Dag van de Trage Weg plaats. Hef samen met inwoners het glas op mooie verwezenlijkingen rond en langs trage wegen tijdens het jaarlijks feestweekend. Duizenden wandelaars, fietsers, ruiters, kinderen en buitenmensen trekken de weggetjes en paadjes op. Organiseer samen met **Trage Wegen** jouw activiteit.

✓VEILIG VERPLAATSEN

Delende Buurt: experimenteer met dertig dagen zonder wagen

Met Delende Buurten zetten **Autodelen.net** en **Taxistop** een mobiliteitsexperiment op met de inwoners van je gemeente. De privéwagen blijft een maand aan de kant. Elke deelnemer maakt kennis en experimenteert met alternatieve vervoersmiddelen zoals deelwagens, openbaar vervoer, de (elektrische) fiets of de ouderwetse benenwagen. Resultaat: een vermindering van het autogebruik.

✓ MEER SCHONE MOBILITEIT ✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT

Doorgang voor iedereen: pak ontbrekende schakels aan

Vandaag zijn veel kleine wegen en paden afgesloten of toegegroeid, vergeten en slecht onderhouden of verdwenen op het terrein. **Trage Wegen** brengt gemeenten en inwoners samen om knelpunten in het netwerk aan trage wegen te identificeren en verhelpen, in twee stappen. Na afloop van het traject heb je een constructief tragewegenbeleid dat gedragen wordt door je inwoners.

✓ VEILIG VERPLAATSEN ✓ SENSIBILISEREN OVER NATUUR EN BOS

Duurzame mobiliteits sessie: je inwoners ecologisch de baan op (gratis)

Presentatie Duurzame Mobiliteit
Fluvius & Bond Beter Leefmilieu

Wil je jouw burgers op een laagdrempelige, interactieve manier aanzetten ecologisch op de baan te gaan? In deze sessie van anderhalf uur staan de voordelen van duurzaam verplaatsen centraal. **Bond Beter Leefmilieu** en Fluvius geven je inwoners tips om zich gezonder, goedkoper, milieuvriendelijker en met minder tijdverlies te verplaatsen.

✓ MEER SCHONE MOBILITEIT ✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT

Eventpool: zonder files naar evenementen in je gemeente

Eventpool vermindert de stroom van auto's naar evenementen. Door een autorit te delen op de website of via de app komen deelnemers in contact met andere bezoekers van een event, bijvoorbeeld in je drukbezochte cultureel centrum. **Taxistop** helpt je met een campagne carpoolen via Eventpool te promoten bij je burgers.

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT

Gemeentelijk autodeelsysteem: deel de gemeentewagens met inwoners

Heeft jouw stad of gemeente een eigen wagenpark dat enkel tijdens de kantooruren wordt gebruikt? **Autodelen.net** maakt een plan op maat om deze wagens met je inwoners te delen en geeft je een overzicht van de verschillende autodeelorganisaties waarmee je kan samenwerken. Je krijgt hulp bij de opmaak van communicatie- en promotiecampagnes. Het resultaat: meer duurzame mobiliteit, minder kosten.

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD ✓ DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Groene Functionele Belevingstrajecten: efficiënt op weg met de fiets of te voet

Groene Functionele Belevingstrajecten leiden fietsers en wandelaars op een efficiënte, aangename en gezonde manier naar school, het werk of het centrum. **Trage Wegen** ondersteunt je bij een GIS-modellering van het projectgebied, het trajectonderzoek met drie scenario's en het uitvoeren van twee workshops. Op het einde van het traject beschik je als gemeente over een overzichtsplan waardoor je exact weet wat je te doen staat.

✓ VEILIG VERPLAATSEN ✓ GROENE RUIMTE CREËREN

LaMA-academie: Laboratoria Mobile Alternatieven

nieuw in 2020

Mobiliteitsproblemen aanpakken doe je best slim, betrokken en participatief. LaMA is een methode van **Netwerk Duurzame Mobiliteit** die mensen aanspoort nieuwe oplossingen te bedenken voor vastgeroeste problemen. In de LaMA-academie volg je een coachingstraject volgens het *train-the-trainer*-principe waarbij jouw gemeente de kennis verwerft om zelf trajecten op te zetten, in functie van de opmaak of uitvoering van je lokaal mobiliteitsbeleid. Kers op de taart: de oplossingen worden ook écht getest, geëvalueerd en bijgestuurd.

✓ VEILIG VERPLAATSEN ✓ BURGERS PARTICIPEREN AAN JE BELEID

Minder Mobielen Centrale: vrijwilligersvervoer voor minder mobiele mensen

In iedere gemeente zijn er mensen die door ouderdom of een laag inkomen beperkt mobiel zijn. **Taxistop** organiseert deur-tot-deurvervoer door het opzetten van een Minder Mobielen Centrale (MMC) met vrijwillige chauffeurs in jouw gemeente. Het resultaat: een gemeente waar sociale mobiliteit en basisbereikbaarheid realiteit zijn, en zich verplaatsen mogelijk is voor elke inwoner.

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓ KANSENGROEPEN BEREIKEN

Mobipunten: zet slimme knooppunten op in je gemeente

Mobipunten, dat zijn fysieke mobiliteitsknooppunten in een buurt of bij een bedrijf die een aantrekkelijk alternatief voor een (tweede) wagen bieden. Verschillende vervoerswijzen komen er samen, met opties voor extra diensten. Een mobipunt opzetten vraagt zes tot twaalf maanden tijd. **Autodelen.net**, **Taxistop** en **Infopunt Publieke Ruimte** begeleiden je doorheen het hele traject, van verkennend overleg over conceptplan tot de communicatie naar je inwoners toe.

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT

Ons Buurtpunt: een custom made ontmoetingsplaats

nieuw in 2020

De bakker, de kleine buurtwinkel, het dorpscafé. Tot voor kort had je ze vaak allemaal onder de kerktoeren. Maar kleine lokale zaakjes worden schaarser, waardoor we steeds vaker aangewezen zijn op de auto. **Netwerk Duurzame Mobiliteit** begeleidt je gemeente gratis bij het oprichten van een Buurtpunt: een *custom made* ontmoetingsplaats waar je inwoners terecht kunnen voor bijvoorbeeld een lokale markt, een gereedschapsbibliotheek, een mobipunt, een buurtcafé,... Je kan het zo gezellig niet bedenken!

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD

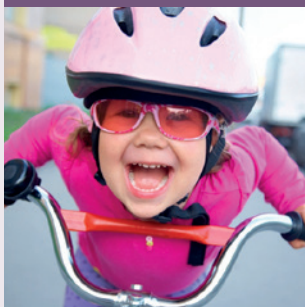
Opmaak van een beleidskader traag netwerk

De opmaak van een beleidskader traag netwerk helpt je om je ambities voor zachte mobiliteit te plannen en verzilveren. **Trage Wegen** verzorgt de procesbegeleiding, publieksparticipatie en het studiewerk om tot dat beleidskader te komen. In drie stappen: inventarisatie, opmaak en uitvoering van je plan. Zo kom je tot een strategisch visiedocument en operationele beleidskeuzes waarmee je tot directe acties kan overgaan. Met dit project boek je in één klap vooruitgang op vlak van ontharding, leefkwaliteit, actieve mobiliteit en vergroening.

✓VEILIG VERPLAATSEN ✓MEER SCHONE MOBILITEIT

Op Wielekes: regel een bib voor kinderfietsen

Bij Op Wielekes lenen kinderen van 2,5 tot 12 jaar een kinderfiets. In ruil voor een jaarlijks lidgeld hebben ze toegang tot een goede, kwalitatieve kinderfiets die meegroeit. **Netwerk Bewust Verbruiken** begeleidt de opstart in jouw gemeente, van de conceptfase tot op de lancering. Hun expertise, IT-systeem en enthousiasme staan tot jouw beschikking.

✓STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓MATERIAAL WORDT GEDEELD

Praktijkgerichte infosessie trage wegen: juridische basis, inventarisatie en inrichting

Door te werken aan trage wegen kan je gemeente tegelijk inzetten op actieve mobiliteit, leefkwaliteit, gemeenschapsvorming, vergroening en ontharding. Wil je meer weten over de aanleg en inrichting van trage wegen? **Trage Wegen** komt graag langs voor inlichtingen over tragewegenrecht, het inventariseren van trage wegen of de inrichting en integraal ontwerp van trage wegen in jouw gemeente.

✓VEILIG VERPLAATSEN

Sportief op weg: concrete acties voor duurzame sportverplaatsingen

Ook de gemeentelijke sportdienst en lokale sportactoren kunnen een steentje bijdragen bij het verduurzamen van sportverplaatsingen in de gemeente. In drie interactieve workshops werkt **Ecolife** samen met jou toe naar het opzetten van concrete acties rond verplaatsingen van en naar de sportinfrastructuur.

✓VEILIG VERPLAATSEN ✓MEER SCHONE MOBILITEIT

Wegspotters: inwoners waken over trage wegen

Door het opstarten van een Wegspotters-project zorg je er als lokaal bestuur samen met je inwoners voor dat je trage wegen in topconditie blijven en meer gebruikt worden. Wegspotters zijn wandelliefhebbers die waken over de toegankelijkheid van trage wegen. Problemen melden ze rechtstreeks aan de gemeente via een centraal communicatiesysteem, de MobiMelder, waarna de gemeente het euvel oplost. **Trage Wegen** zet je gemeente op weg.

✓VEILIG VERPLAATSEN

Workshop kinderen en trage wegen: ideeën vanuit een jong perspectief

Trage wegen zijn belangrijke schakels in een kindvriendelijke publieke ruimte. Kinderen kunnen zich er veilig en autonoom verplaatsen, spelen en elkaar ontmoeten. Hoe zouden trage wegen eruitzien als je de kinderen van je gemeente aanstelt als ontwerpers of bruggenbouwers? Dat perspectief haalt **Trage Wegen** naar boven dankzij creatieve workshoptrajecten. Het resultaat: ideeën en aanbevelingen op kindermaat.

✓VEILIG VERPLAATSEN

DOELSTELLING 2: EEN EETBARE GEMEENTE

Wat je in een eetbare gemeente op je bord krijgt, is gezond, liefst plantaardig en grotendeels uit de eigen regio. We zijn trots op voedsel dat in onze eigen gemeente geproduceerd wordt en het evenwicht met de natuur behoudt. Iedereen voelt er zich goed en gezond, en helpt als het even kan graag mee bij het telen of koken, samen met de burens. Een nieuw netwerk van zelfstandigen groeit uit rond die lokale productie: leuke restaurants, nieuwe voedingsproducten of dranken eigen aan jouw gemeente. En dat alles zonder voedselverspilling.

Zo'n eetbare gemeente, hoe geef je die vorm? We helpen je graag op weg met onze expertise op het vlak van participatie, korte keten en ecologisch telen. Samentuinen, samenkeukens, met eettools verspilld voedsel tegengaan: in de volgende pagina's vind je opties die dat en nog veel meer concreet kunnen maken in jouw gemeente of stad.

WAT WIL JE IN JE GEMEENTE REALISEREN?

Voorkom voedselverlies

Door voedselverspilling te voorkomen, bespaart jouw gemeente zowel kosten als broeikasgassen. Samen zorgen we voor een voedselstrategie op maat, uitgewerkt in concrete acties.

- Een lokale voedselstrategie: duurzaam van producent tot consument p12
- Een samenkeuken: gezellig en gezond p12
- Een strategie tegen voedselverlies: co-creatie in drie stappen p13
- Food Waste Calculator: schatting van voedselverlies p13
- Reductie van voedselverlies in kantines, scholen en zorginstellingen p14

Meer lokale/gezonde voeding

Korte keten en ecologisch telen betekent minder broeikasgassen, gezonde mensen en een mooie samenhang van voedselproductie en natuur. Onze projecten zorgen ervoor dat er meer en gezond voedsel in jouw gemeente zelf geteeld wordt, en betrekken je inwoners, scholen en ondernemers hierbij.

- De Ecocarroussel: seizoensgroenten op school p12
- Een b(l)oeiende moestuin op jouw school p12
- Een eetbare buurt: van voedselbossen tot stadslandbouw p12
- Een lokale voedselstrategie: duurzaam van producent tot consument p12
- Een samenkeuken: gezellig en gezond p12
- Fruit voor burens: een buurtboomgaard p13
- GoodFood@School: begeleidingstrajecten voor kinderen en directies p13
- GRONDetafel: Meer biolandbouw p13
- Grondscan: gemeentegrond voor lokaal voedsel p14
- Infosessie: Bio in mijn buurt p14
- Samentuinen: lekker en sociaal p14
- Smullen van een voedselbos p14

WORD EEN EETBARE GEMEENTE DANKZIJ DEZE ACTIES

De Ecocarroussel: seizoensgroenten op school

Veel groente en fruit wordt overgevlogen of met de vrachtwagen of boot vervoerd, met een enorme CO₂-uitstoot als gevolg. Lokale seizoensgroenten en -fruit hebben die impact niet. In de Ecocarroussel leren kinderen van het lager onderwijs via spelletjes het belang en de rijkdom van seizoensgroenten kennen. Hoe herken je seizoensgroenten en fruit? En is er voldoende variatie het hele jaar door? Dankzij **Velt** weten de kinderen van je gemeente er straks alles over.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

Een b(l)oeiende moestuin op jouw school

Een kruidenhoekje, enkele fruitbomen, groenten op een bedje zijn ideaal om kinderen dicht bij voedselproductie te brengen. **Velt** begeleidt scholen om te starten met een moestuin en duurzame voeding in de klas aan bod te laten komen. Leerling, leerkracht, ouder en directie maken kennis met duurzaam eten, leven en spelen, dankzij het begeleidingstraject met lesmaterialen, workshops en bijscholingen dat Velt ontwikkelde.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

Een eetbare buurt: van voedselbossen tot stadslandbouw

Wenst jouw gemeente lokale voedselproductie te stimuleren door eetbare buurtprojecten of stadslandbouwprojecten op te starten? **Velt** helpt je bij het uitwerken van je projectidee. Een burgerinitiatief zoals een pluktuin, een voedselbos, of een buurtboomgaard: voor elk idee krijg je advies over de mogelijkheden van de locatie en bodem en een uitgewerkt stappenplan voor het project. Velt begeleidt het traject ook met toekomstige gebruikers. Bij initiatieven waarbij lokale boeren betrokken worden staat **De Landgenoten** klaar met advies.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

Een lokale voedselstrategie: duurzaam van producent tot consument

Velt helpt je met de uitwerking van een lokale voedselstrategie door verschillende schakels in het voedselsysteem, van productie tot consumptie, te verduurzamen. Gemeente, landbouwers, bedrijfsleiders, restaurantuitbaters,... zitten rond te tafel om haalbare en resultaatgerichte acties op te zetten. Uit die dialoog ontstaat een actieplan waarbij voedselverlies, korte keten en duurzame consumptie vooropstaat.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING ✓ VOORKOM VOEDSELVERLIES

Een samenkeuken: gezellig en gezond

Samenkoken gaat verspilling tegen door overschotten van (bio)boeren en bedrijven te verwerken tot een volwaardige groepsmaaltijd. Burgers delen kennis en vaardigheden rond duurzame voedselverwerking en koken volgens de tien principes van ecologische voeding. Ze gebruiken ingrediënten die op dat moment voorhanden zijn, met seizoensgroenten in de hoofdrol. **Velt** begeleidt de opstart van de lokale samenkeuken van jouw gemeente.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING ✓ VOORKOM VOEDSELVERLIES

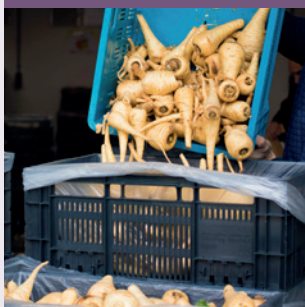
Een strategie tegen voedselverlies: co-creatie in drie stappen

Recent onderzoek toont aan dat het terugdringen van voedselverspilling de derde meest impactvolle oplossing is voor klimaatverandering. Het gebruik van voedseloverschotten is dan nog eens een van de meest kosteneffectieve manieren om mensen in nood te helpen. **FoodWIN** helpt je om dat concreet waar te maken: via een co-creatieproces met lokale stakeholders zetten we een voedselstrategie op, van diagnose tot actieplan en taskforce.

✓ VOORKOM VOEDSELVERLIES

Food Waste Calculator: schatting van voedselverlies in jouw gemeente

Met de hulp van de Food Waste Calculator bereken je samen met FoodWIN de hoeveelheid voedselverspilling per sector in je gemeente. Na de opmaak van een overzichtelijk rapport ondersteunt **FoodWIN** je bovendien bij het uitwerken van een strategie en actieplan.

✓ VOORKOM VOEDSELVERLIES

Fruit voor burens: een buurtboomgaard

nieuw in 2020

Een buurtboomgaard is een plek waar fruitbomen worden verzorgd, geplukt en gekoesterd door een groepje mensen uit de buurt. **Velt** ondersteunt het project van leegstaand perceel tot groen plekje waar burens genieten van lokaal, gezond fruit. Velt begeleidt de fruitwerkgroep die zorg draagt voor de boomgaard gedurende twee groeiseizoenen.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING ✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

GoodFood@School: begeleidingstrajecten voor kinderen en directies

nieuw in 2020

Vlaamse kinderen eten onvoldoende groenten en fruit, te veel suikers en bewerkt voedsel. Stimuleer de scholen in jouw gemeente om resoluut te kiezen voor gezonde en duurzame voeding. **GoodPlanet** daagt leerlingen uit hun brooddoos onder de loep te nemen, en directies om hun voedingsbeleid onder handen te nemen via klasworkshops of een schooltraject.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

GRONDetafel: meer biolandbouw in je gemeente

nieuw in 2020

Niets lekkerder dan verse biogroentjes van de plaatselijke boer. Maar een lokaal, duurzaam landbouwbedrijf heeft ruimte nodig. Heeft je gemeente zelf geen landbouwgrond in eigendom? Toch kan je het voortouw nemen. Aan de GRONDetafel brengt **De Landgenoten** bioboer(en), grondeigenaren en alle lokale stakeholders samen om op zoek te gaan naar oplossingen.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

Grondscan: gemeenteground voor lokaal voedsel

Je overweegt een duurzaam landbouwproject op publieke grond? **De Landgenoten** maakt een doorlichting van je beschikbare perceel aan de hand van een juridisch vooronderzoek en landbouwtechnisch plaatsbezoek. Ze brengen experts en betrokkenen samen voor een gedragen stappenplan en vinden een landbouwer op maat van je gedroomde gemeenteboerderij.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING ✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Infosessie: Bio in mijn buurt

nieuw in 2020

De Landgenoten vertelt je inwoners over biolandbouw in hun buurt: ze maken kennis met de lokale bioboeren en hun producten. Geen saaie sessie, wel een boeiende bijeenkomst met getuigenissen van biobedrijven over de impact van biologische landbouw op de omgeving.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

Reductie van voedselverlies in kantines, scholen en zorginstellingen

Lokale overheden kunnen voedselverliezen in grootkeukens, zorginstellingen, scholen en overheidskantines beperken met wel 50 procent. De vrijgekomen budgetten kan je investeren in lekkerder, duurzamer en gezonder eten. Dankzij de tools en methoden van **FoodWIN** kom je te weten waar in jouw gemeente het meeste voedsel wordt verspild. Met een co-creatieve workshop implementeren we vervolgens mogelijke oplossingen.

✓ VOORKOM VOEDSELVERLIES

Samentuinen: lekker en sociaal

Een samentuin levert veel meer op dan een lekkere oogst. Deelnemers genieten er ook van de sociale contacten. De tuiniers werken met zorg voor onze leefomgeving. Kunstmest en pesticiden zijn in een samentuin overbodig. **Velt** ondersteunt buurtbewoners, grondeigenaars en lokale partners. Van een perceelonderzoek, teelttechnisch advies en opmaak van het inrichtingsplan tot praktijkbegeleiding in de tuin.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING ✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Smullen van een voedselbos

nieuw in 2020

Creëer een bruisende plek in je gemeente waar productie van gezond, lokaal voedsel en sociale ruimte elkaar ontmoeten. **BOS+** en **Velt** helpen jou graag bij de aanleg van een op maat gemaakt voedselbos, voor en met je inwoners. Dankzij hun vakkundig ontwerp evolueert jouw voedselbos naar een gezond, zichzelf in stand houdend ecosysteem met een grote biodiversiteit.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING ✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

DOELSTELLING 3: BETAALBAAR EN KWALITEITSVOL BOUWEN EN WONEN

Stel je dit even voor: een bruisend centrum waar alles dichtbij is en iedereen te voet of met de fiets naar de winkel, de school of het werk kan. Waar cohousingconcepten sociale contacten verbeteren. Waar duurzame stroom voor iedereen beschikbaar is. En waar het fijn wonen is voor jong en oud.

Hoe krijgen we dat voor elkaar? Slim bouwen betekent het versterken van de stads- of dorpskern. Door compacter te bouwen, blijft er meer plaats voor publiek groen en ruimtes voor ontmoeting en sociaal contact. Cohousing en andere vormen van gemeenschappelijk wonen zijn een deel van de oplossing. Samen bekijken we welke vormen bij jouw gemeente of stad passen.

Een gemeente voor de toekomst, dat is ook: betaalbaar en kwaliteitsvol bouwen en wonen. Samen leiden we je inwoners actief toe naar renovatieadvies en -begeleiding. Zo behaal je als gemeente je klimaatdoelstellingen en genieten je burgers van het comfort van een energiezuinige woning.

WAT WIL JE IN JE GEMEENTE REALISEREN?

Efficiënte duurzame gebouwen en wijken

Het patrimonium in je gemeente is cruciaal om de duurzaamheidsambities waar te maken. Onze experts bieden je advies en tools om jouw bouwprojecten te verduurzamen, zowel bij de start van een renovatie als doorheen de ontwikkeling van een woonwijk.

- Een warmtenet voor jouw stad of gemeente p18
- Energetische screening van gebouwen p18
- Jouw verwarmingssysteem onder de loep: beperk de gemeentelijke stookkosten p19
- Monitor het energieverbruik van je gemeentelijk patrimonium p19
- Relighting: bespaar energie met een update van de verlichting p20
- Scan het potentieel voor hernieuwbare energie van je gemeentegebouwen p21
- Trajectbegeleiding: garantie op succesvolle duurzame gemeentelijke gebouwen p21
- Vorming: recepten voor kernversterking p21
- Wijkrenovatie: asbestverwijdering en dakisolatie in één klap p21

Circulair bouwen

Circulair bouwen is bouwen 2.0. Welke materialen kunnen we achteraf hergebruiken? Hoe ontwerpen we een gebouw dat op lange termijn mee-evolveert met een veranderende maatschappij? Onze partners geven je de tools om te bouwen aan je circulaire visie.

- Bouwtechnische begeleiding bij biobased en circulair bouwen p17
- Circulaire wijken: advies bij het ontwerp p17
- Circulaire wijken: de aanbesteding p17
- Circulair gebouw: advies bij het ontwerp p18
- Circulair gebouw: de aanbesteding p18
- Circulair wonen: inspiratiesessies, reizen en vormingen p18
- Opleiding circulair bouwen voor je gemeentepersoneel p20

Inwoners bouwen en renoveren duurzaam

Met deze projecten help je je inwoners hun huizen en appartementen energie-efficiënt en circulair te maken. Het resultaat: een lagere energiefactuur voor hen en een lagere ecologische impact voor je gemeente.

- BENOveren zonder zorgen (gratis) p17
- Bouwfit-dagen: maak renoveren makkelijk (gratis) p17
- Groene gevels en groendaken: advies aan huis voor je inwoners p19
- Infosessies duurzaam (ver)bouwen: meer energiewinst p19
- Planadvies bij milieubewust en gezond (ver)bouwen p20
- Renovatiestarter: begeleiding voor wie wil verbouwen p20

Gemeenschappelijk wonen

Duurzaam ruimtegebruik leidt tot meer plek om te experimenteren. Niet alleen win je ruimte door te delen, concepten zoals kangoeroewonen of cohousing bevorderen ook het sociaal weefsel van je gemeente. Deze projecten tonen hoe je als gemeente de basis voor gemeenschappelijk wonen legt.

- Gemeenschappelijk eco-wonen en samenhuizen: trajectbegeleiding p19
- Samenhuizen in 11 formats: vorming p20

ZET IN OP BETAALBAAR EN KWALITEITSVOL BOUWEN EN WONEN DANKZIJ DEZE ACTIES

BENOveren zonder zorgen (gratis)

nieuw in 2020

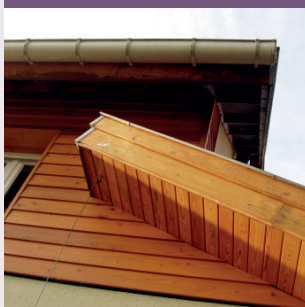

Weten de inwoners van je gemeente dat ze zich gratis kunnen laten begeleiden tijdens hun renovatie? Een BENOveratiecoach begeleidt mensen met renovatiegoesting van bouwval tot droomhuis. In een laagdrempelige, interactieve sessie vertelt **Fluvius** hoe BENOveren met een BENOveratiecoach in zijn werk gaat.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Bouwfit-dagen: maak renoveren makkelijk (gratis)

nieuw in 2020

Door je inwoners te stimuleren hun woning te renoveren gaat de CO₂-uitstoot van je gemeente omlaag. De grootste drempel: goede informatie. Fluvius en **Dialoog** ontwikkelden samen een tweedaagse cursus, waarin jouw burgers op een hapklare manier alles te weten komen over duurzaam en energiezuinig (ver)bouwen. Organiseer jij ook gratis Bouwfit-dagen in jouw gemeente?

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Bouwtechnische begeleiding bij biobased en circulair bouwen

nieuw in 2020

Bouwen met natuurlijke materialen uit de korte keten geeft meteen ook een boost aan de lokale economie. Zowel de productie als de plaatsing van de bouwmaterialen moet voldoen aan strenge eisen. De architecten en ingenieurs van **BAS Bouwen** bieden bouwtechnische bijstand van de aanbesteding tot de oplevering van het gebouw.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulaire wijken: advies bij het ontwerp

nieuw in 2020

Een groot project biedt een belangrijke meerwaarde voor je gemeente, maar ligt het plan van de ontwikkelaar wel in lijn met de visie en ambitie van je bestuur? **VIBE** bekijkt mee het voorstel, met aandacht op wijkniveau voor kernversterking, circulariteit, klimaat, groene plekken, duurzame mobiliteit, kindvriendelijkheid,... Samen met de gemeente toetst VIBE het plan af aan het ambitieniveau van je gemeente op vlak van circulaire wijkontwikkeling, en gaat in onderhandeling met de projectontwikkelaar.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulaire wijken: de aanbesteding

nieuw in 2020

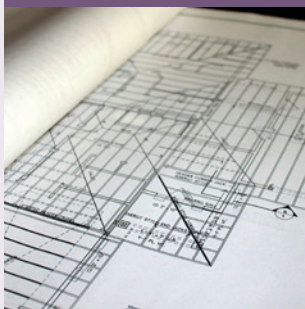

Met circulaire wijkontwikkeling ga je gegarandeerd duurzaam aan de slag en optimaliseer je de nutsstromen die de wijk binnen en buiten gaan. Een goede projectomschrijving en aanbestedingsprocedure zijn hierin cruciaal. **VIBE** helpt je gemeente om je circulaire ambities scherp te stellen. Dankzij onderzoek en analyse kom je tot heldere selectie- en gunningscriteria. Zo krijg je het beste ontwerpteam te pakken voor je duurzaam bouwproject.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulair gebouw: advies bij het ontwerp

nieuw in 2020

Circulair bouwen vraagt kennis en ervaring. Maar veel ambtenaren en ontwerp- of bouwteams zijn nog relatief nieuw in de materie. Hoe beoordeel je het circulaire potentieel van een bouwproject? En hoe krik je het niveau op als het huidige ontwerp tekortschiet? **VIBE** helpt bij het opstellen van ambitieuze, maar haalbare doelen.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulair gebouw: de aanbesteding

nieuw in 2020

Een goede projectomschrijving en aanbestedingsprocedure zijn uiterst belangrijk wanneer je wil inzetten op circulair bouwen. Welke criteria neem je daarin mee? Wat zijn haalbare eisen? Hoe kan je het project maximaal circulair maken, maar tegelijkertijd ook budgetvriendelijk en kwalitatief houden? **VIBE** helpt de krijtlijnen uitzetten, het eisenpakket samen te stellen en de selectie- en gunningscriteria op te maken.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulair wonen: inspiratiesessies, reizen en vormingen

Niets dat zo overtuigend is als zien hoe het werkt bij iemand anders. Wil je je burgers, verenigingen en organisaties warm maken voor een milieuvriendelijke en gezonde woonomgeving? Nodig samen met **VIBE** je inwoners uit voor een infosessie, wandeling of reis om concrete voorbeelden van duurzaam materiaalgebruik, groendaken, houtskeletbouw en circulair wonen en bouwen te ontdekken en zelf aan de slag te gaan.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Een warmtenet voor jouw stad of gemeente

nieuw in 2020

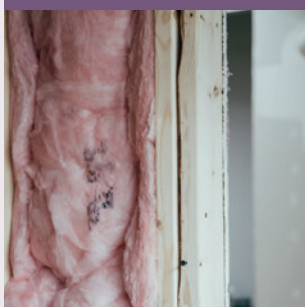

Warmtenetten vormen een belangrijke schakel om de voorziening van warmte lokaal en klimaatneutraal te maken. Wil je weten of er in jouw gemeente potentieel aanwezig is om een warmtenet aan te leggen? De energie-experts van **BAS Bouwen** en energiecoöperatie BeauVent schatten de technische en economische haalbaarheid van een warmtenet in jouw gemeente in.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Energetische screening van gebouwen

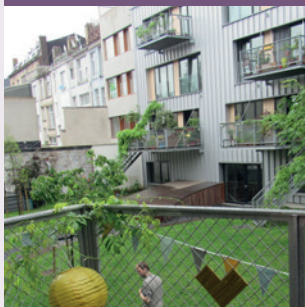
nieuw in 2020

Een deskundige van **BAS Bouwen** scant je gemeentelijke gebouwen van top tot teen op vlak van energiezuinigheid. De gebouwschil wordt gecontroleerd op isolatie en gebreken. Alle technieken worden in detail onderzocht: verwarming, productie van warm water, ventilatie, verlichting,... De scan toont je waar nog onderbenutte kansen voor energiebesparing liggen en geeft je een raming van de terugverdientijd.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Gemeenschappelijk eco-wonen en samenhuizen: trajectbegeleiding

Samenhuizen biedt trajectbegeleiding aan gemeenten die een site ter beschikking willen stellen aan een groep voor gemeenschappelijk eco-wonen. Bewoners kunnen op hen rekenen gedurende het proces. Samenhuizen maakt een stappenplan op, helpt bij de opmaak van officiële documenten en voert de nodige communicatie uit.

✓ GEMEENSCHAPPELIJK WONEN

Groene gevels en groendaken: advies aan huis voor je inwoners

Groendaken zijn goed voor de luchtkwaliteit, bufferen het regenwater, verminderen de opwarming door de zon, dempen het geluid en verhogen de biodiversiteit. Dankzij groendaken en groene gevels krijg je ook in de stad een groene woonomgeving. Een **VIBE**-expert bekijkt de mogelijkheden van het gebouw en de wensen van de eigenaar om tot de juiste keuze te komen. De experts begeleiden bovendien je gemeente bij het ondersteunen van inwoners.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Infosessies duurzaam (ver)bouwen: meer energiewinst

Een infosessie over duurzaam (ver)bouwen van **Dialogo** geeft je inwoners een antwoord op al hun vragen over dak-, raam- en muurisolatie, energiezuinig ventileren of verwarmen, warm water in huis, warmtepompen, zonnepanelen en regenwater. Dialogo inspireert de deelnemers met expertise en aangepast demomateriaal, en je gemeente wint op vlak van energie en CO₂-uitstoot.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Jouw verwarmingssysteem onder de loep: beperk de gemeentelijke stookkosten

nieuw in 2020

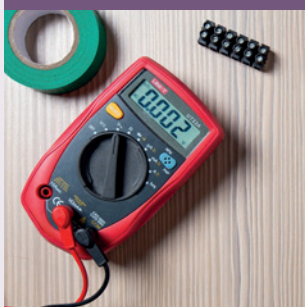

Wil je het energieverbruik temperen en hernieuwbare energie integreren in de gemeentelijke gebouwen? **BAS Bouwen** neemt met plezier je volledig verwarmingssysteem onder de loep. Ze onderzoeken hoe je warmte opwekt, distribueert en uiteindelijk afgeeft. Ze leggen pijnpunten bloot en formuleren voorstellen om de installatie energiezuiniger te maken. Minder stookkosten, meer comfort.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Monitor het energieverbruik van je gemeentelijk patrimonium

nieuw in 2020

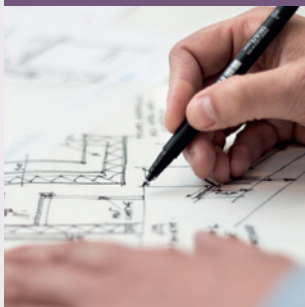

Bij een energiemonitoring door **BAS Bouwen** wordt het elektrisch verbruik in een gebouw permanent opgevolgd en geregistreerd. Zo leer je het verbruik van je gebouw tot in het kleinste detail kennen. Je komt te weten of je meer energie verbruikt tijdens de dag, de nacht of in het weekend, welke installaties veel energie verbruiken en waar je sluipverbruik zich schuilhoudt. Op het einde van de meetcampagne krijg je voorstellen tot verbetering op een blaadje aangeboden.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Opleiding circulair bouwen voor je gemeentepersoneel

nieuw in 2020

VIBE organiseert samen met jou een masterclass voor je gemeentepersoneel, waarbij ze inzicht krijgen in de belangrijkste principes van circulair bouwen. De opleiding helpt hen om de vertaalslag te maken van theorie naar praktijk. In het eerste deel leren de deelnemers de theorie achter circulair bouwen kennen. In het tweede deel gaan ze in groepen scenario's bedenken en concrete gebouwplannen aftoetsen aan deze situaties.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Planadvies bij milieubewust en gezond (ver)bouwen

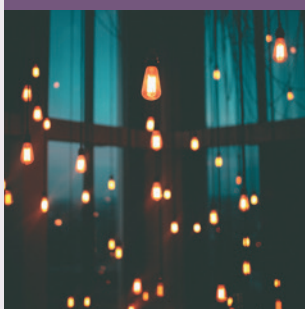

De vele technieken en termen kunnen overdonderend zijn voor de inwoners van je gemeente die willen verbouwen. Milieubewuste en gezonde keuzes maken is geen sinecure. **VIBE** ondersteunt gemeenten en steden bij het adviseren van de burger bij bouw- en verbouwplannen en levert objectief en kundig advies dankzij architecten, adviseurs en experts.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Relighting: bespaar energie met een update van de verlichting

nieuw in 2020

Is er veel oude verlichting in jullie gemeentegebouwen? In een relighting-traject wordt de verlichting in je gebouw bekeken. **BAS Bouwen** adviseert welk type verlichting kan zorgen voor een lage factuur en een hoog comfort. De gemeente kan kiezen tussen eigen investering of de formule *light as a service*.

CC TheVisualLiza

✓ SLIM MET ENERGIE ✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

Renovatiestarter: begeleiding voor wie wil verbouwen

Met de Renovatiestarter maken bewoners betere keuzes voor hun verbouwing, wat hun later zorgen, geld en tijd bespaart. Een renovatie-expert bespreekt aan de hand van een renovatiematrix welk deel van het gebouw er gerenoveerd moet worden. Na het plaatsbezoek ontvangen de bewoners/gebruikers een masterplan voor hun energetische renovatie en een online naslagwerk. Bekijk samen met **Pixii** hoe je deze tool bij je inwoners bekendmaakt.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Samenhuizen in 11 formats: vorming

Samenhuizen, hoe begin je eraan? Aan de hand van een of meerdere momenten informeert **Samenhuizen** over de diverse vormen van gemeenschappelijk wonen. Boost cohousing bij je inwoners door het aanvragen van een sessie over het abc van samenhuizen. Een sessie op maat van ambtenaren toont hoe je samenhuizen ook kunt integreren in je gemeentelijke werking.

✓ GEMEENSCHAPPELIJK WONEN

Scan het potentieel voor hernieuwbare energie van je gemeentegebouwen

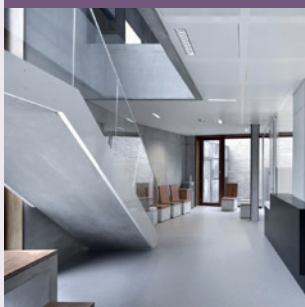
nieuw in 2020

Zonnepanelen, een warmtepomp of een zonneboiler op jouw gemeentegebouwen installeren, kan dat? **BAS Bouwen** helpt je hernieuwbare energie te integreren. Via een potentieelscan wordt in functie van het gebouw, de locatie en het energieverbruik onderzocht wat de beste oplossing is. Er wordt een raming opgemaakt voor de investering, van de terugverdientijd en van de mogelijke besparingen op vlak van energie en CO₂-uitstoot.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Trajectbegeleiding: garantie op succesvolle duurzame gemeentelijke gebouwen

Gemeentelijke gebouwen energetisch bouwen of verbouwen? **Pixii** biedt gespecialiseerde trajectbegeleiding voor jouw bouwproject: je krijgt een optimalisatie van het voorontwerp en een beoordeling van de bestekken, zodat je op het einde van de rit een certificeerbaar eindresultaat hebt.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Vorming: recepten voor kernversterking

nieuw in 2020

Een goede ruimtelijke ordening de basis voor een klimaatneutrale gemeente. Door in te zetten op kernversterking ontstaan levendige woonbuurten met speelruimte voor kinderen, rendabel openbaar vervoer en maak je warmtenetten mogelijk. In deze vorming bekijk je samen met **Bond Beter Leefmilieu**-expert Erik Grietens verschillende stedenbouwkundige projecten die haalbaar zijn voor elk gemeentebestuur en de instrumenten die je kan inzetten om ze te realiseren.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING ✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

Wijkrenovatie: asbestverwijdering en dakisolatie in één klap

Asbest verwijderen is specialistenwerk. En dus niet goedkoop. Een groepsaankoop drukt de kosten en ontlast de eigenaars. Als je een asbestdak verwijdert, kun je net zo goed van de gelegenheid gebruikmaken om het meteen correct te isoleren. **Dialoog** helpt je bij het zoeken naar de meest ecologische en energiezuinige oplossing voor zo'n wijkrenovatie en ziet erop toe dat de werkzaamheden correct verlopen.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

DOELSTELLING 4: EEN CIRCULAIRE EN DELENDE GEMEENTE

De steden en gemeenten van de toekomst vormen de epicentra van de hergebruik-, herstel- en deeleconomie. Je vindt er enkel kwaliteitsvolle, makkelijk repareerbare spullen met een lange levensduur. Als spullen toch stuk gaan, sleutelen buren er samen aan in het plaatselijke Repair Café.

Gereedschap en spullen die niet vaak worden gebruikt, zoals een betonmolen of een partytent, delen buren onderling. Dit kan via de plaatselijke spullenbibliotheek of via een van de vele peer-to-peerinitiatieven van burgers. Ook wagens delen is de norm. De meeste inwoners hebben geen eigen auto meer, waardoor parkeerplaatsen omgevormd kunnen worden tot natuurgebied, speelpleinen of ruimte voor samentuinen.

De gebouwen die er worden gebouwd, zijn circulair. De ontwerpen zitten zo in elkaar dat gebouwen later kunnen worden aangepast aan wijzigende functies en behoeften van wie er woont. Er wordt gekozen voor ecologische materialen die aan het einde van hun levensduur hergebruikt kunnen worden.

Misschien klinkt dat allemaal nog een beetje als science-fiction. Circulair denken is een relatief nieuw concept. Samen maken we het concreet in jouw gemeente: als milieu-organisaties hebben we expertise opgebouwd over delen, hergebruik en herstel, en bieden we een reeks projecten aan die dit op verschillende maatschappelijke vlakken waarmaken. We bekijken graag samen wat past bij jouw gemeente en beleidsdoelen.

WAT WIL JE IN JE GEMEENTE REALISEREN?

Circulair bouwen

Circulair bouwen is bouwen 2.0. Welke materialen kunnen we achteraf hergebruiken? Hoe ontwerpen we een gebouw dat op lange termijn mee-evolveert met een veranderende maatschappij? Onze partners geven je de tools om te bouwen aan je circulaire visie.

- Bouwtechnische begeleiding bij biobased en circulair bouwen p24
- Circulaire wijken: advies bij het ontwerp p24
- Circulaire wijken: de aanbesteding p24
- Circulair gebouw: advies bij het ontwerp p24
- Circulair gebouw: de aanbesteding p25
- Circulair wonen: inspiratiesessies, reizen en vormingen p25
- Opleiding circulair bouwen voor je gemeentepersoneel p26

Materiaal wordt gedeeld

Delen en ruilen is leuk en sociaal, en ook financieel erg interessant. Door delen te stimuleren bij je inwoners, zorg je als gemeente voor minder materiaalgebruik, meer sociaal contact en inclusie. Onze projecten maken dit concreet.

- Autodeelactieplan: van analyse tot concrete maatregelen p23
- Duurzame kinderdagverblijven p25
- Gemeentelijk autodeelsysteem: deel de gemeentewagens met inwoners p25
- Ons Buurtpunt: een custom made ontmoetingsplaats p25
- Op Wielekes: regel een bib voor kinderfietsen p26
- Peerby: delende burens p26
- Procesbegeleiding circulair aankopen p26

Materiaal is circulair

Een gemeente voor de toekomst heeft aandacht voor het sluiten van kringlopen. Onze projecten helpen je afval te vermijden en energie te besparen door hergebruik en reparatie.

- Babytheek: delende ouders p24
- Procesbegeleiding circulair aankopen p26
- Repair Café: inwoners helpen herstellen p26

WORD EEN CIRCULAIRE EN DELENDE DANKZIJ DEZE ACTIES

Autodeelactieplan: van analyse tot concrete maatregelen

Autodelen.net begeleidt lokale overheden bij de opmaak van een autodeelactieplan. Samen kiezen we doelstellingen die meetbaar, ambitieus en realistisch zijn, dankzij een analyse van de situatie nu en een voorstelling van de gewenste ideale situatie. Vervolgens stippel je concrete maatregelen uit, bijvoorbeeld op vlak van parkeerbeleid, communicatie en horizontale beleidsintegratie op lokaal niveau.

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD

Babytheek: delende ouders

De Babytheek is een uitleendienst voor babyspullen. Ouders die lid worden, kunnen op een eenvoudige manier babyspullen lenen om te testen of om te gebruiken: een win voor duurzaam materialengebruik, sociaal contact en inclusie. **Netwerk Bewust Verbruiken** voorziet begeleiding op maat voor de opstart van een Babytheek in jouw gemeente. We zetten overlegmomenten op, maken een stappenplan en helpen je gemeente met logistiek en communicatie.

✓ MATERIAAL IS CIRCULAIR

Bouwtechnische begeleiding bij biobased en circulair bouwen

nieuw in 2020

Bouwen met natuurlijke materialen uit de korte keten geeft meteen ook een boost aan de lokale economie. Zowel de productie als de plaatsing van de bouwmaterialen moet voldoen aan strenge eisen. De architecten en ingenieurs van **BAS Bouwen** bieden bouwtechnische bijstand van de aanbesteding tot de oplevering van het gebouw.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulaire wijken: advies bij het ontwerp

nieuw in 2020

Een groot project biedt een belangrijke meerwaarde voor je gemeente, maar ligt het plan van de ontwikkelaar wel in lijn met de visie en ambitie van je bestuur? **VIBE** bekijkt mee het voorstel, met aandacht op wijkniveau voor kernversterking, circulariteit, klimaat, groene plekken, duurzame mobiliteit, kindvriendelijkheid,... Samen met de gemeente toetst VIBE het plan af aan het ambitieniveau van je gemeente op vlak van circulaire wijkontwikkeling, en gaat in onderhandeling met de projectontwikkelaar.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulaire wijken: de aanbesteding

nieuw in 2020

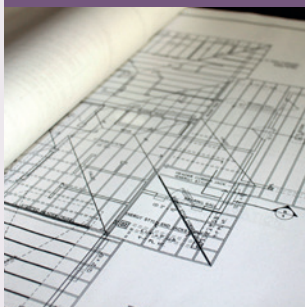

Met circulaire wijkontwikkeling ga je gegarandeerd duurzaam aan de slag en optimaliseer je de nutsstromen die de wijk binnen en buiten gaan. Een goede projectomschrijving en aanbestedingsprocedure zijn hierin cruciaal. **VIBE** helpt je gemeente om je circulaire ambities scherp te stellen. Dankzij onderzoek en analyse kom je tot heldere selectie- en gunningscriteria. Zo krijg je het beste ontwerpteam te pakken voor je duurzaam bouwproject.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulair gebouw: advies bij het ontwerp

nieuw in 2020

Circulair bouwen vraagt kennis en ervaring. Maar veel ambtenaren en ontwerp- of bouwteams zijn nog relatief nieuw in de materie. Hoe beoordeel je het circulaire potentieel van een bouwproject? En hoe krik je het niveau op als het huidige ontwerp tekortschiet? **VIBE** helpt bij het opstellen van ambitieuze, maar haalbare doelen.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulair gebouw: de aanbesteding

nieuw in 2020

Een goede projectomschrijving en aanbestedingsprocedure zijn uiterst belangrijk wanneer je wil inzetten op circulair bouwen. Welke criteria neem je daarin mee? Wat zijn haalbare eisen? Hoe kan je het project maximaal circulair maken, maar tegelijkertijd ook budgetvriendelijk en kwalitatief houden? **VIBE** helpt de krijtlijnen uitzetten, het eisenpakket samen te stellen en de selectie- en gunningscriteria op te maken.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Circulair wonen: inspiratiesessies, reizen en vormingen

Niets dat zo overtuigend is als zien hoe het werkt bij iemand anders. Wil je je burgers, verenigingen en organisaties warm maken voor een milieuvriendelijke en gezonde woonomgeving? Nodig samen met **VIBE** je inwoners uit voor een infosessie, wandeling of reis om concrete voorbeelden van duurzaam materiaalgebruik, groendaken, houtskeletbouw en circulair wonen en bouwen te ontdekken en zelf aan de slag te gaan.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Duurzame kinderdagverblijven

nieuw in 2020

Onze allerkleinsten hebben best een grote impact op onze planeet. Kinderdagverblijven vormen een snelle route om de impact van kinderen en baby's op onze planeet te verkleinen. **Goodplanet** deelt zijn expertise rond overschakelen op duurzamere materialen. Kinderbegeleiders smullen van de tips over hoe gezond (lokaal) eten voordelen kan hebben voor de kleintjes en onze planeet.

✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD

Gemeentelijk autodeelsysteem: deel de gemeentewagens met inwoners

Heeft jouw stad of gemeente een eigen wagenpark dat enkel tijdens de kantooruren wordt gebruikt? **Autodelen.net** maakt een plan op maat om deze wagens met je inwoners te delen en geeft je een overzicht van de verschillende autodeelorganisaties waarmee je kan samenwerken. Je krijgt hulp bij de opmaak van communicatie- en promotiecampagnes. Het resultaat: meer duurzame mobiliteit, minder kosten.

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD ✓ DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Ons Buurtpunt: een custom made ontmoetingsplaats

nieuw in 2020

De bakker, de kleine buurtwinkel, het dorpscafé. Tot voor kort had je ze vaak allemaal onder de kerktoeren. Maar kleine lokale zaakjes worden schaarser, waardoor we steeds vaker aangewezen zijn op de auto. **Netwerk Duurzame Mobiliteit** begeleidt je gemeente gratis bij het oprichten van een Buurtpunt: een custom made ontmoetingsplaats waar je inwoners terecht kunnen voor bijvoorbeeld een lokale markt, een gereedschapsbibliotheek, een mobipunt, een buurtcafé,... Je kan het zo gezellig niet bedenken!

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD

Opleiding circulair bouwen voor je gemeentepersoneel

nieuw in 2020

VIBE organiseert samen met jou een masterclass voor je gemeentepersoneel, waarbij ze inzicht krijgen in de belangrijkste principes van circulair bouwen. De opleiding helpt hen om de vertaalslag te maken van theorie naar praktijk. In het eerste deel leren de deelnemers de theorie achter circulair bouwen kennen. In het tweede deel gaan ze in groepen scenario's bedenken en concrete bouwplannen aftoetsen aan deze situaties.

✓ CIRCULAIR BOUWEN

Op Wielekes: regel een bib voor kinderfietsen

Bij Op Wielekes lenen kinderen van 2,5 tot 12 jaar een kinderfiets. In ruil voor een jaarlijks lidgeld hebben ze toegang tot een goede, kwalitatieve kinderfiets die meegroeit. **Netwerk Bewust Verbruiken** begeleidt de opstart in jouw gemeente, van de conceptfase tot op de lancering. Hun expertise, IT-systeem en enthousiasme staan tot jouw beschikking.

✓ STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD

Peerby: delende burelen

Iedereen heeft af en toe een boormachine, ladder of wafelijzer nodig. Maar kopen is niet nodig als je spullen ook kan lenen bij de burelen. Zo worden energie en grondstoffen bespaard. **Peerby België** is de expert op dit vlak en kan ook in jouw gemeente workshops en events organiseren: met de vraaggestuurde website en app kunnen je inwoners meteen aan het delen slaan.

✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD

Procesbegeleiding circulair aankopen

nieuw in 2020

Meer circulair werken in je gemeente, hoe begin je daaraan? Dankzij een nulmeting brengt **Bond Beter Leefmilieu** de opportuniteiten en drempels voor je organisatie in kaart. Samen met het personeel ontwikkelen we een strategische visie op circulair aankopen die vertrekt vanuit jouw duurzaamheidsbeleid. Nieuw ICT-materiaal nodig of bureaustoelen? We testen het vernieuwde aanbestedingsproces op een product naar keuze.

✓ MATERIAAL WORDT GEDEELD ✓ MATERIAAL IS CIRCULAIR

Repair Café: inwoners helpen herstellen

Repair Cafés zijn bijeenkomsten waar mensen hun kapotte spullen kunnen (laten) herstellen voor een vrije bijdrage. Van kledij over elektrische apparaten tot meubels, fietsen en computers. Gereedschap en knowhow zijn aanwezig. De Repair Cafés worden draaiende gehouden door vrijwilligers. **Netwerk Bewust Verbruiken** begeleidt je gemeente om een Repair Café op te starten dat vervolgens zelfstandig verder kan. Tijdens de begeleiding zoeken we mee naar een locatie, vrijwilligers en partners.

✓ MATERIAAL IS CIRCULAIR

DOELSTELLING 5: EEN GROENE GEMEENTE

Natuur in de buurt maakt gelukkig, dat is wetenschappelijk bewezen. Een groene gemeente heeft een bos of natuurgebied op wandelafstand. Groenblauwe doorsteekweggetjes verbinden het centrum met de groene omgeving. De straten worden opgefleurd met groene gevels, samentuinen en wonderwoudjes. Bomen, groendaken en geveltuintjes zuiveren de lucht, iedereen die er woont is blij en gezond. Bovendien doet al dat groen dienst als klimaatbuffer: de natuurgebieden vangen bij hevige regenbuien het water op zodat overstromde straten tot het verleden behoren en de bomen en planten zorgen voor verkoeling op warme zomerdagen.

Hoe kunnen de natuurgebieden van jouw gemeente helemaal tot hun recht komen? Hoe laat je je inwoners er optimaal van genieten? En hoe zorg je ervoor dat planten en bomen ook in de straten en op de pleinen een plek krijgen? Dat is onze expertise. Met de projecten die volgen, maken we samen plaats voor groen op een manier die bij jouw gemeente past, bevorderen we de biodiversiteit en komen we tot originele plannen om jong en oud naar die natuur te krijgen.

WAT WIL JE IN JE GEMEENTE REALISEREN?

Een groene kern met plekken voor ontmoeting

Deze projecten zorgen voor een inrichting van stads- en dorpskernen met aandacht voor verkoeling, luchtzuivering, waterinfiltratie en stedelijke biodiversiteit. Betrek je burgers in groene en warme participatieve projecten.

- Belevingspad: ervaring voor gezinnen in je natuurgebieden p29
- Een MiniWoud in jouw gemeente p30
- Fruit voor burens: een buurtboomgaard p30
- Generatietuinen: verschillende generaties samen in het groen dankzij een participatietraject p31
- Groene leefstraten: via een participatief traject naar meer groen p31
- Klimaatgroenscan en Klimaatgroenplan voor de bebouwde omgeving p32
- Natuurlijke speelterreintjes: leren en ontspannen in het groen met toekomst p32
- Samentuinen: lekker en sociaal p32
- Smullen van een voedselbos p33
- Te Gekke Bomenwandeling p33
- Vorming: recepten voor kernversterking p33

Groene ruimte creëren

Meer groene open ruimtes, natuurgebieden of bossen in je gemeente? Onze partners helpen je van A tot Z, met aandacht voor ecologische groenzorg.

- Aanplanten van bos: technische en financiële ondersteuning via publiek-private samenwerking p29
- Agroforestry: trajectbegeleiding p29
- Bomen en bossen aanplanten: een oplossing op maat van elke gemeente p29
- Bos voor iedereen: plant bos met Natuurpunt p29
- Groenblauwe netwerken: klimaatbuffers p31
- Groene Functionele Belevingstrajecten: efficiënt op weg met de fiets of te voet p31
- Groene ruimte: ecologisch ontwerp, beplanting en beheer p32
- Grondscan: breng je gemeentegrond tot leven p32

Sensibiliseren over natuur en bos

Informeer, sensibiliseer en neem je inwoners mee op pad in de natuur die jouw gemeente zo eigen maakt.

- Film in het Bos: belevenis voor jong en oud p30
- FSC-keurmerk: sensibiliseer je inwoners over duurzaam bosbeheer p30
- Gepersonaliseerde bomen: het perfecte relatiegeschenk p31
- Stiltegidsen: cursus voor inwoners p33
- Te Gekke Bomenwandeling p33

Verhoog de biodiversiteit

Plant- en diersoorten floreren en zeldzame soorten gaan erop vooruit dankzij gerichte beheermaatregelen in jouw gemeente.

- Ga de biodiversiteit op je terrein na p30
- Groene ruimte: ecologisch ontwerp, beplanting en beheer p32
- Klimaatgroenscan en Klimaatgroenplan voor de bebouwde omgeving p32
- Samen voor een pesticidevrije gemeente p33
- Workshop: integreer biodiversiteit in ruimtelijke ordening p34

WORD EEN GROENE GEMEENTE DANKZIJ DEZE ACTIES

Aanplanten van bos: technische en financiële ondersteuning via publiek-private samenwerking

nieuw in 2020

Wil jij een 'klassiek' bos in jouw gemeente realiseren? **BOS+** helpt je om bebossingssubsidies te verkrijgen en gaat samen met jou op zoek naar bedrijven die een bos willen sponsoren. Naast financiering krijg je hulp bij de zoektocht naar grond, vergunningen, adviezen, boomsoortenkeuze, terreinvoorbereidende werken,... BOS+ heeft alles in huis om van jouw bos een oase te maken.

✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Agroforestry: trajectbegeleiding

Een manier om je gemeente te vergroenen is inzetten op Agroforestry op landbouwgronden. Dat is een vorm van landgebruik die (pluim)vee- of akkerbouw combineert met bomen. **BOS+** voorziet trajectbegeleiding voor gemeenten: van juridische voorwaarden en subsidies tot boomsoortenkeuze, aanplantingsplan en beheer van de bomen.

✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Belevingspad: ervaring voor gezinnen in je natuurgebieden

Natuurpunt helpt je een belevingspad met speelelementen voor gezinnen met jonge kinderen aan te leggen in een van jouw natuurgebieden. Samen teken je het plan voor het Belevingspad, eventueel via een participatief traject. Belevingselementen maken het pad aantrekkelijk. Natuurpunt zet communicatie en een openingsevenement op om het pad bekend te maken bij je inwoners.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Bomen en bossen aanplanten: een oplossing op maat van jouw gemeente

Graag meer bos in je gemeente? **BOS+** plant geboortebossen of vredesbossen, maar evengoed individuele bomen, MiniWoudjes of klassieke bossen. Ze helpen je graag om jouw groennorm te halen met een pakket op maat. Denk aan publieke plantacties, het opzetten van een participatietraject met de burens, communicatiecampagnes en meer!

✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Bos voor iedereen: plant bos met Natuurpunt

Met de campagne 'Bos voor Iedereen' plant **Natuurpunt** bos in je gemeente. Natuurpunt koopt gronden die geen natuurbestemming hebben, het liefst naast een bestaand natuurgebied of bos. Op die percelen planten ze samen met je inwoners bomen. Met hun expertise wordt het nieuwe bos als natuurgebied beheerd. Het bos is vrij toegankelijk voor iedereen die er mee van wil komen genieten, voor de huidige én de toekomstige generaties.

✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Een MiniWoud in jouw gemeente

Met MiniWoudjes ondersteunt **BOS+** gemeenten om kleine, toegankelijke, speelvriendelijke en biodiverse groenvoorzieningen aan te leggen. Samen ga je op zoek naar een geschikte locatie en werk je de plannen uit. Bij de realisatie zorgt BOS+ voor de participatie van lokale burgers, jeugdverenigingen, scholen, bedrijven en overheden.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Film in het Bos: belevenis voor jong en oud

Iedere zomer trekt **BOS+** samen met Gezinsbond het bos in voor een heuse Film in het Bos-tournee. Met een Film in het Bos bereik je ook een ander publiek onder je inwoners dan de verstokte boomknuffelaars: het is een bijzondere belevenis, 's avonds bij zonsondergang, magisch voor jong en oud. Samen beslis je over de locatie en de film. BOS+ verzorgt de logistiek en de nodige vergunningen.

✓ SENSIBILISEREN OVER NATUUR EN BOS

Fruit voor burens: een buurtboomgaard

nieuw in 2020

Een buurtboomgaard is een plek waar fruitbomen worden verzorgd, geplukt en gekoesterd door een groepje mensen uit de buurt. **Velt** ondersteunt het project van leegstaand perceel tot groen plekje waar burens genieten van lokaal, gezond fruit. Velt begeleidt de fruitwerkgroep die zorg draagt voor de boomgaard gedurende twee groeiseizoenen.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING ✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

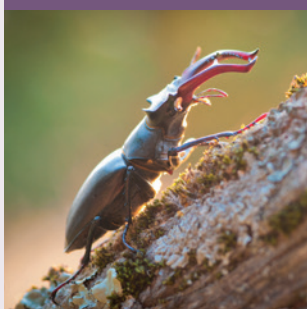
FSC-keurmerk: sensibiliseer je inwoners over duurzaam bosbeheer

Hoe meer burgers, bedrijven, organisaties en overheden kiezen voor hout- en papierproducten uit duurzaam beheerde bossen, hoe meer bosbeheerders wereldwijd inspanningen zullen doen om hun bossen op een duurzame manier te beheren. Als lokale overheid ben je ideaal geplaatst om bij te dragen aan die sensibilisering. **FSC** stelt communicatiemateriaal ter beschikking en begeleidt gemeenten op maat.

✓ SENSIBILISEREN OVER NATUUR EN BOS

Ga de biodiversiteit op je terrein na

Weten welke dieren en planten er leven op je terrein vormt de basis voor het plannen van inrichting en beheer. **Natuurpunt** bundelt bestaande natuurgegevens voor je in een overzicht of verzamelt gericht bijkomende informatie. Ze geven ook beheeradvies en werken inrichtingsplannen op maat uit. Met deze kennis geef je de natuur op het terrein van je gemeente alle kansen. Bovendien is een ecologisch beheer vaak kostenbesparend.

✓ VERHOOG DE BIODIVERSITEIT

Generatietuinen: verschillende generaties samen in het groen dankzij een participatietraject

Generatietuinen bieden de kans verschillende generaties samen te brengen via een kwalitatieve groene buitenruimte. De groene ruimte wordt samen beleefd en biedt beide groepen kansen op het vlak van welbevinden, educatie, sociale inclusie en gezondheid. **GoodPlanet** zet een participatietraject op met zowel personeel als bewoners van woonzorg-centra of dienstencentra die over een buitenruimte beschikken om een generatietuin in jouw gemeente te realiseren.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Gepersonaliseerde bomen: het perfecte relatiegeschenk

Toon je inwoners en medewerkers dat jouw gemeente bossen belangrijk vindt. Schenk hen een boom op korte termijn en een leefbare toekomst op lange termijn. Je hoeft zelf geen schop in de aarde te steken, dat doet BOS+ voor jou. De gemeente vraagt het gewenste aantal bomen aan, **BOS+** plant ze met een labeltje waarop jij een boodschap kwijt kan. Perfect als relatiegeschenk of gewoon om het belang van bomen voor de mensen in de kijker te zetten.

✓ SENSIBILISEREN OVER NATUUR EN BOS

Groenblauwe netwerken: klimaatbuffers in je gemeente

Verbind losse snippers natuurgebied en waterlopen in groenblauwe netwerken. Zo vormen ze steeds sterkere, veerkrachtige klimaatbuffers vol biodiversiteit, die je gemeente beschermen. Je lokale **Natuurpunt**-afdeling is bij uitstek geplaatst om je te helpen bepalen waar en hoe je strategisch te werk kan gaan.

✓ STIMULEER DUURZAAM WATERGEBRUIK ✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Groene Functionele Belevingstrajecten: efficiënt op weg met de fiets of te voet

Groene Functionele Belevingstrajecten leiden fietsers en wandelaars op een efficiënte, aangename en gezonde manier naar school, het werk of het centrum. **Trage Wegen** ondersteunt je bij een GIS-modellering van het projectgebied, het trajectonderzoek met drie scenario's en het uitvoeren van twee workshops. Op het einde van het traject beschik je als gemeente over een overzichtsplan waardoor je exact weet wat je moet doen.

✓ VEILIG VERPLAATSEN ✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Groene leefstraten: via een participatief traject naar meer groen

In dit participatief traject staan de wensen van de buurt centraal. Met de burens bekijkt **Natuurpunt CVN** hoe je pleintjes en straten kan vergroenen en ontharden, door bijvoorbeeld een tegeltuintje, een moestuin in plaats van een parkeerplek of een klimmende wingerd langs de gevel aan te leggen. Alle ideeën zitten verwerkt in een ontwerpplan, dat volledig wordt opgemaakt op basis van de principes van ecologische groenzorg.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Groene ruimte: ecologisch ontwerp, beplanting en beheer

nieuw in 2020

Droom jij van meer groen in je gemeente? **Natuurpunt** helpt je om dit te realiseren: met concreet advies tot een volledig ontwerp-, inrichtings-, beplantings- en beheerplan. Natuurpunt stapt daarbij af van traditionele tuinaanleg en neemt de natuur als inspiratie. Een hoge biodiversiteit in streekeigen habitats geven de beste resultaten.

✓ GROENE RUIMTE CREËREN ✓ VERHOOG DE BIODIVERSITEIT ✓ STIMULEER DUURZAAM WATERGEBRUIK

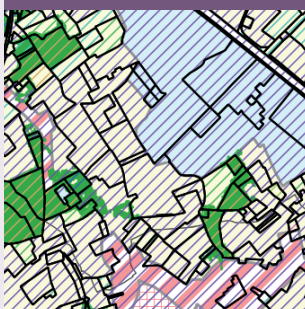
Grondscan: gemeenteground voor lokaal voedsel

Je overweegt een duurzaam landbouwproject op publieke grond? **De Landgenoten** maakt een doorlichting van je beschikbare perceel aan de hand van een juridisch vooronderzoek en landbouwtechnisch plaatsbezoek. Ze brengen experts en betrokkenen samen voor een gedragen stappenplan en vinden een landbouwer op maat van je gedroomde gemeenteboerderij.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING ✓ GROENE RUIMTE CREËREN

Klimaatgroenscan en Klimaatgroenplan voor de bebouwde omgeving van de gemeente

BOS+ helpt je met het uitvoeren van een Klimaatgroenscan en het opstellen van een Klimaatgroenplan. De scan levert een kleurenkaart op met het bestaande klimaatgroen en de klimaatadaptatienoden. Op basis hiervan wordt een Klimaatgroenplan en een gedetailleerd Implementatietraject uitgeschreven. Zo ontstaat een concretisering van het klimaatplan: een ruimere visie waaruit een meerjarenplan ter 'klimaatvergroening' van de gemeente gerealiseerd kan worden. De focus ligt op risicozones voor hitte-eilanden, kansen voor biodiversiteit en zachte recreatie.

✓ VERHOOG DE BIODIVERSITEIT ✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Natuurlijke speelterreintjes: avontuurlijk spelen en leren in het groen

GoodPlanet helpt je bij het aanleggen van een kwaliteitsvolle buitenruimte waar kinderen hun talenten kunnen uitleven, breed kunnen leren en zich ontspannen in het groen: de speelplaats van de gemeenteschool bijvoorbeeld, of een bestaand speelterreintje. GoodPlanet gaat zowel met kinderen als kinderbegeleiders aan de slag om een boeiende en natuurlijke speelplek te creëren.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Samentuinen: lekker en sociaal

Een samentuin levert veel meer op dan een lekkere oogst. Deelnemers genieten er ook van de sociale contacten. De tuiniers werken met zorg voor onze leefomgeving. Kunstmest en pesticiden zijn in een samentuin overbodig. **Velt** ondersteunt buurtbewoners, grondeigenaars en lokale partners. Van een perceelonderzoek, teelttechnisch advies en opmaak van het inrichtingsplan tot praktijkbegeleiding in de tuin.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING ✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING

Samen voor een pesticidevrije gemeente

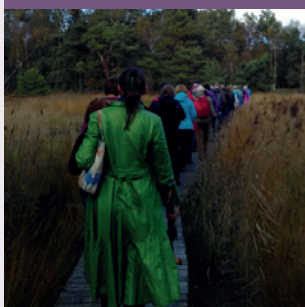
nieuw in 2020

Paden, stoepen en terrassen. Tuintjes en gevelgroen. Ze vallen allemaal wel eens ten prooi aan ongewenst kruidgroei. Veel mensen grijpen daarvoor naar pesticiden, maar die zijn slecht voor het milieu en je gezondheid. **Velt** leert je graag hoe je alles mooi houdt zonder pesticiden te gebruiken. Zowel tuinaannemers als burgers kunnen rekenen op een mooi opfrisbeurt via concrete workshops, infosessies of een volledig omschakelingstraject.

✓ VERHOOG DE BIODIVERSITEIT

Stiltegidsen: cursus voor inwoners

Stiltegidsen helpen jouw burgers luwteplekken binnen en aan de rand van je stad of gemeente te vinden. **Natuurpunt CVN** leidt inwoners op tot Stiltegidsen om samen het landschap op een heel andere manier te verkennen. Plan deze cursus in en breng de stilte, rust en ruimte in jouw gemeente onder de aandacht.

✓ SENSIBILISEREN OVER NATUUR EN BOS

Smullen van een voedselbos

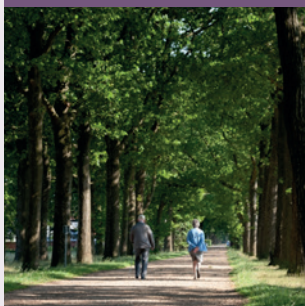
nieuw in 2020

Creëer een bruisende plek in je gemeente waar productie van gezond, lokaal voedsel en sociale ruimte elkaar ontmoeten. **BOS+** en **Velt** helpen jou graag bij de aanleg van een op maat gemaakt voedselbos, voor en met je inwoners. Dankzij hun vakkundig ontwerp evolueert jouw voedselbos naar een gezond, zichzelf in stand houdend ecosysteem met een grote biodiversiteit.

✓ MEER LOKALE/GEZONDE VOEDING ✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING

Te Gekke Bomenwandeling in jouw gemeente

Met de Te Gekke Bomenwandeling combineert **BOS+** beweging, groen en gemeentelijke identiteit. Ze werken een wandeling binnen je gemeente uit langs verschillende markante bomen of andere natuurlijke erfgoedelementen. Zo worden lokale verhalen en het gemeentelijk natuurlijk erfgoed in de kijker gezet. Na dit traject heeft je gemeente een unieke wandeling, die ook online raadpleegbaar is.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING ✓ SENSIBILISEREN OVER NATUUR EN BOS

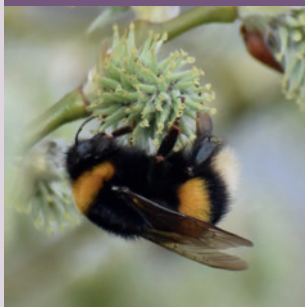
Vorming: recepten voor kernversterking

nieuw in 2020

Een goede ruimtelijke ordening de basis voor een klimaatneutrale gemeente. Door in te zetten op kernversterking ontstaan levendige woonbuurten met speelruimte voor kinderen, rendabel openbaar vervoer en maak je warmtenetten mogelijk. In deze vorming bekijk je samen met **Bond Beter Leefmilieu**-expert Erik Grietens verschillende stedenbouwkundige projecten die haalbaar zijn voor elk gemeentebestuur en de instrumenten die je kan inzetten om ze te realiseren.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING ✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

Biodiversiteit binnenbrengen in nieuwe projecten lukt niet van op een eiland. **Natuurpunt CVN** brengt alle partijen, zoals de dienst ruimtelijke planning, de ambtenaar leefmilieu, de lokale natuurvereniging en geëngageerde burgers, samen en daagt ze uit om op een creatieve manier aan de slag te gaan met meer biodiversiteit in ruimtelijke ordening.

✓ VERHOOG DE BIODIVERSITEIT

DOELSTELLING 6: DUURZAME ENERGIE EN ENERGIEBESPARING VOOR JE GEMEENTE

De energie van de toekomst is hernieuwbaar, schoon en dicht bij huis. De energie van de toekomst komt uit de gemeente zelf: we verbruiken er minder energie en we halen de kracht van de natuur in huis. Zo verzekeren we ons van een goed klimaat en gezonde lucht.

Hoe pakken we dat aan? De sleutelwoorden: renovaties en het opwekken van hernieuwbare energie. Met onze hulp zorg je er als gemeente voor dat je inwoners genieten van meer comfort en tot 75 procent besparen op hun energiefactuur. Zie je het groter? Dan helpen we je graag een wijkrenovatie op poten te zetten. Samen halen we ook zoveel mogelijk van de energie die nog nodig is, uit je stad of dorp zelf: we slaan de handen in elkaar voor daken vol zonnepanelen en coöperatieve windmolens.

WAT WIL JE REALISEREN?

Efficiënte duurzame gebouwen en wijken

Het patrimonium in je gemeente is cruciaal om de duurzaamheidsambities waar te maken. Onze experts bieden je advies en tools om jouw bouwprojecten te verduurzamen, zowel bij de start van een renovatie als doorheen de ontwikkeling van een woonwijk.

- Een warmtenet voor jouw stad of gemeente p36
- Energetische screening van gebouwen p36
- Jouw verwarmingssysteem onder de loep: beperk de gemeentelijke stookkosten p37
- Monitor het energieverbruik van je gemeentelijk patrimonium p37
- Relighting: bespaar energie met een update van de verlichting p38
- Scan het potentieel voor hernieuwbare energie van je gemeentegebouwen p38
- Trajectbegeleiding: garantie op succesvolle duurzame gemeentelijke gebouwen p38
- Vorming: recepten voor kernversterking p39
- Wijkrenovatie: asbestverwijdering en dakisolatie in één klap p39

Inwoners bouwen en renoveren duurzaam

Met deze projecten help je je inwoners hun huizen en appartementen energie-efficiënt en circulair te maken. Het resultaat: een lagere energiefactuur voor hen en een lagere ecologische impact voor je gemeente.

- BENOveren zonder zorgen (gratis) p36
- Bouwfit-dagen: maak renoveren makkelijk (gratis) p36
- Groene gevels en groendaken: advies aan huis voor je inwoners p37
- Infosessies duurzaam (ver)bouwen: meer energiewinst p37
- Planadvies bij milieubewust en gezond (ver)bouwen p38
- Renovatiestarter: begeleiding voor wie wil verbouwen p38

Slim met energie

Met deze projecten zorgt je gemeente voor haar eigen energie: samen stimuleren we je inwoners om zelf hernieuwbare energie te produceren, via eigen zonnepanelen of een lokale energiecoöperatieve.

- Een warmtenet voor jouw stad of gemeente p36
- Energetische screening van gebouwen p36
- Energiefitsessies: interactieve sessie over energiebesparing voor inwoners p36
- Energyparties: gezellig leren over energie-efficiëntie voor inwoners p37
- Jouw verwarmingssysteem onder de loep: beperk de gemeentelijke stookkosten p37
- Monitor het energieverbruik van je gemeentelijk patrimonium p37
- Relighting: bespaar energie met een update van de verlichting p38
- Scan het potentieel voor hernieuwbare energie van je gemeentegebouwen p38
- Van burgerinitiatief tot energiecoöperatie: antwoorden voor gemeenten p39
- Verenigd voor het klimaat: energie besparen bij verenigingen p39

WORD EEN ENERGIE-EFFICIËNTE GEMEENTE DANKZIJ DEZE ACTIES

BENOveren zonder zorgen (gratis)

nieuw in 2020

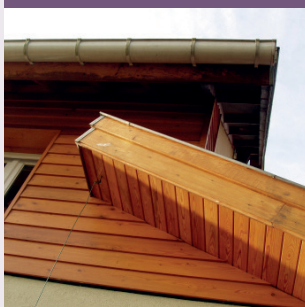

Weten de inwoners van je gemeente dat ze zich gratis kunnen laten begeleiden tijdens hun renovatie? Een BENOvatiecoach begeleidt mensen met renovatiegoesting van bouwval tot droomhuis. In een laagdrempelige, interactieve sessie vertelt **Fluvius** hoe BENOvaten met een BENOvatiecoach in zijn werk gaat.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Bouwfit-dagen: maak renoveren makkelijk (gratis)

nieuw in 2020

Door je inwoners te stimuleren hun woning te renoveren gaat de CO₂-uitstoot van je gemeente omlaag. De grootste drempel: goede informatie. Fluvius en **Dialoog** ontwikkelden samen een tweedaagse cursus, waarin jouw burgers op een hapklare manier alles te weten komen over duurzaam en energiezuinig (ver)bouwen. Organiseer jij ook gratis Bouwfit-dagen in jouw gemeente?

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Een warmtenet voor jouw stad of gemeente

nieuw in 2020

Warmtenetten vormen een belangrijke schakel om de voorziening van warmte lokaal en klimaatneutraal te maken. Wil je weten of er in jouw gemeente potentieel aanwezig is om een warmtenet aan te leggen? De energie-experts van **BAS Bouwen** en energiecoöperatie BeauVent schatten de technische en economische haalbaarheid van een warmtenet in jouw gemeente in.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Energetische screening van gebouwen

nieuw in 2020

Een deskundige van **BAS Bouwen** scant een gebouw van top tot teen op vlak van energiezuinigheid. De gebouwschil wordt gecontroleerd op isolatie en gebreken. Alle technieken worden in detail onderzocht: verwarming, productie van warm water, ventilatie, verlichting,... De scan toont je waar nog onderbenutte kansen voor energiebesparing liggen en geeft je een raming van de terugverdientijd.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Energiefitsessies: interactieve sessie over energiebesparing voor inwoners

Bond Beter Leefmilieu en Fluvius informeren burgers over energiebesparing. Het gaat om een laagdrempelige, interactieve sessie waarbij inwoners van een gemeente kunnen (bij)leren over hun energieverbruik. Met financiële besparingen en slimme tips wordt energiebesparing laagdrempelig en aantrekkelijk. Burgers krijgen praktische tips en leidraden om stappen te ondernemen.

✓ SLIM MET ENERGIE

Energyparties: gezellig leren over energie-efficiëntie voor inwoners

Hoe vind je de weg naar de juiste subsidies of premies? Welke mogelijkheden zijn er om je energiekosten te verlagen? Hoe breng je je eigen energieverbruik in kaart? **GoodPlanet** verwerkte deze vragen tot interactieve sessies. Burgers maken via deze gezellige, informatieve avond kennis met de voordelen van energie-efficiëntie. Als gemeente bepaal je zelf welke onderwerpen aan bod komen door te selecteren uit negen keuzemodules.

✓ SLIM MET ENERGIE

Groene gevels en groendaken: advies aan huis voor je inwoners

Groendaken zijn goed voor de luchtkwaliteit, bufferen het regenwater, verminderen de opwarming door de zon, dempen het geluid en verhogen de biodiversiteit. Dankzij groendaken en groene gevels krijg je ook in de stad een groene woonomgeving. Een **VIBE**-expert bekijkt de mogelijkheden van het gebouw en de wensen van de eigenaar om tot de juiste keuze te komen. De experts begeleiden bovendien je gemeente bij het ondersteunen van inwoners.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Infosessies duurzaam (ver)bouwen: meer energiewinst

Een infosessie over duurzaam (ver)bouwen van **Dialogo** geeft je inwoners een antwoord op al hun vragen over dak-, raam- en muurisolatie, energiezuinig ventileren of verwarmen, warm water in huis, warmtepompen, zonnepanelen en regenwater. Dialogo inspireert de deelnemers met expertise en aangepast demomateriaal, en je gemeente wint op vlak van energie en CO₂-uitstoot.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Jouw verwarmingssysteem onder de loep: beperk de gemeentelijke stookkosten

nieuw in 2020

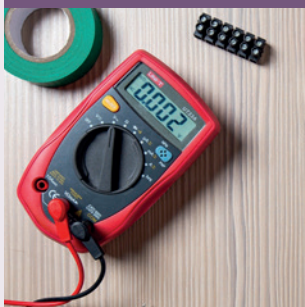

Wil je het energieverbruik temperen en hernieuwbare energie integreren in de gemeentelijke gebouwen? **BAS Bouwen** neemt met plezier je volledig verwarmingssysteem onder de loep. Ze onderzoeken hoe je warmte opwekt, distribueert en uiteindelijk afgeeft. Ze leggen pijnpunten bloot en formuleren voorstellen om de installatie energiezuiniger te maken. Minder stookkosten, meer comfort.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Monitor het energieverbruik van je gemeentelijk patrimonium

nieuw in 2020

Bij een energiemonitoring door **BAS Bouwen** wordt het elektrisch verbruik in een gebouw permanent opgevolgd en geregistreerd. Zo leer je het verbruik van je gebouw tot in het kleinste detail kennen. Je komt te weten of je meer energie verbruikt tijdens de dag, de nacht of in het weekend, welke installaties veel energie verbruiken en waar je sluipverbruik zich schuilhoudt. Op het einde van de meetcampagne krijg je voorstellen tot verbetering op een blaadje aangeboden.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Planadvies bij milieubewust en gezond (ver)bouwen

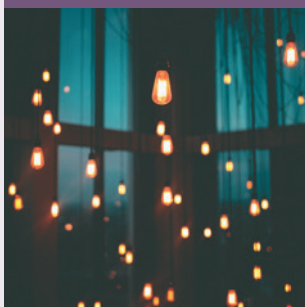

De vele technieken en termen kunnen overdonderend zijn voor de inwoners van je gemeente die willen verbouwen. Milieubewuste en gezonde keuzes maken is geen sinecure. **VIBE** ondersteunt gemeenten en steden bij het adviseren van de burger bij bouw- en verbouwplannen en levert objectief en kundig advies dankzij architecten, adviseurs en experts.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Relighting: bespaar energie met een update van de verlichting

nieuw in 2020

CC TheVisualLiza

Is er veel oude verlichting in jullie gemeentegebouwen? In een relighting-traject wordt de verlichting in je gebouw bekeken. **BAS Bouwen** adviseert welk type verlichting kan zorgen voor een lage factuur en een hoog comfort. De gemeente kan kiezen tussen eigen investering of de formule *light as a service*.

✓ SLIM MET ENERGIE ✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

Renovatiestarter: begeleiding voor wie wil verbouwen

Met de Renovatiestarter maken bewoners betere keuzes voor hun verbouwing, wat hun later zorgen, geld en tijd bespaart. Een renovatie-expert bespreekt aan de hand van een renovatiematrix welk deel van het gebouw er gerenoveerd moet worden. Na het plaatsbezoek ontvangen de bewoners/gebruikers een masterplan voor hun energetische renovatie en een online naslagwerk. Bekijk samen met **Pixii** hoe je deze tool bij je inwoners bekendmaakt.

✓ INWONERS BOUWEN EN RENOVEREN DUURZAAM

Scan het potentieel voor hernieuwbare energie van je gemeentegebouwen

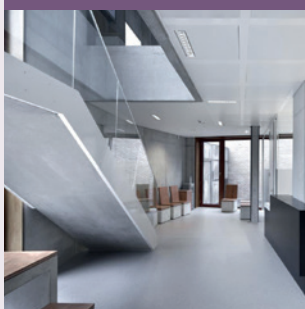
nieuw in 2020

Zonnepanelen, een warmtepomp of een zonneboiler op jouw gemeentegebouwen installeren, kan dat? **BAS Bouwen** helpt je hernieuwbare energie te integreren. Via een potentieelscan wordt in functie van het gebouw, de locatie en het energieverbruik onderzocht wat de beste oplossing is. Er wordt een raming opgemaakt voor de investering, van de terugverdientijd en van de mogelijke besparingen op vlak van energie en CO₂-uitstoot.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN ✓ SLIM MET ENERGIE

Trajectbegeleiding: garantie op succesvolle duurzame gemeentelijke gebouwen

Gemeentelijke gebouwen energetisch bouwen of verbouwen? **Pixii** biedt gespecialiseerde trajectbegeleiding voor jouw bouwproject: je krijgt een optimalisatie van het voorontwerp en een beoordeling van de bestekken, zodat je op het einde van de rit een certificeerbaar eindresultaat hebt.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

Van burgerinitiatief tot energiecoöperatie: antwoorden voor gemeenten

Overal in Europa verenigen gewone burgers zich om samen windturbines en zonnepanelen te plaatsen, om energie te besparen en thuis de samen opgewekte groene stroom of warmte aan een faire prijs geleverd te krijgen. Bij ondertekening van het Burgemeestersconvenant en het opstellen van klimaatplannen rijst vaak de vraag of het opportuun is om een lokale energiecoöperatie op te richten. **REScoop.Vlaanderen** maakt gemeenten wegwijs in de wereld van burgercoöperaties, biedt inzicht en antwoorden op maat en begeleidt burgerinitiatieven op weg naar een volwaardige energiecoöperatie.

✓ SLIM MET ENERGIE

Verenigd voor het klimaat: energie besparen bij verenigingen

Het lokale verenigingsleven vormt met zijn grote ledenbereik een belangrijke partner om lokale klimaatdoelstellingen te realiseren. Hier ligt veel potentieel om energie te besparen, vaak zonder grote investeringen. 'Verenigd voor het klimaat' van **Ecolife** helpt lokale besturen om hun verenigingen (jeugd, socio-cultureel, sport, religieus, muziek, noem maar op) actief te betrekken in het klimaatverhaal.

✓ SLIM MET ENERGIE

Vorming: recepten voor kernversterking

nieuw in 2020

Een goede ruimtelijke ordening is de basis voor een klimaatneutrale gemeente. Door in te zetten op kernversterking ontstaan levendige woonbuurten met speelruimte voor kinderen, rendabel openbaar vervoer en maak je warmtenetten mogelijk. In deze vorming bekijk je samen met **Bond Beter Leefmilieu**-expert Erik Grietens verschillende stedenbouwkundige projecten die haalbaar zijn voor elk gemeentebestuur en de instrumenten die je kan inzetten om ze te realiseren.

✓ EEN GROENE KERN MET PLEKKEN VOOR ONTMOETING ✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

Wijkrenovatie: asbestverwijdering en dakisolatie in één klap

Asbest verwijderen is specialistenwerk. En dus niet goedkoop. Een groepsaankoop drukt de kosten en ontlast de eigenaars. Als je een asbestdak verwijdert, kun je net zo goed van de gelegenheid gebruikmaken om het meteen correct te isoleren. **Dialoog** helpt je bij het zoeken naar de meest ecologische en energiezuinige oplossing voor zo'n wijkrenovatie en ziet erop toe dat de werkzaamheden correct verlopen.

✓ EFFICIËNTE DUURZAME GEBOUWEN EN WIJKEN

DOELSTELLING 7: EEN PARTICIPATIEVE GEMEENTE

Burgers vormen het hart van iedere stad of gemeente. In de gemeente voor de toekomst dragen zij het beleid. Dankzij warme projecten versterkt het gemeentebestuur het lokale sociale netwerk en de relatie tussen burgers en overheid. De straten zijn groen, aan de rand vind je natuurgebied vol leven dat ook dienst doet als klimaatbuffer, en dankzij projecten op maat plukken ook kwetsbare doelgroepen de vruchten van de klimaattransitie, door een lagere energiefactuur bijvoorbeeld.

Sommige milieuproblemen zullen niet van vandaag op morgen opgelost geraken. Maar met deze waaier van projecten heb je mogelijkheden te over om je bevolking te betrekken bij de oplossingen. Samen maken we extra snelheid om je gemeente of stad futureproof te maken.

WAT WIL JE IN JE GEMEENTE REALISEREN?

Burgers participeren aan je beleid

Door met burgers aan de slag te gaan, verbreed en verdiep je het draagvlak voor duurzame verandering binnen jouw gemeente.

- Burgerbudget: co-creatieve klimaatprojecten p42
- Co-creatie voor een gesmaakt participatietraject p42
- Globaal Kabaal: jongeren in actie p43
- Kinderraad: kinderen worden wakkere (klimaat-)burgersp44
- LaMA-academie: Laboratoria Mobiele Alternatieven p45

Sensibiliseren over het klimaat

Sensibiliseren van inwoners zorgt voor een collectief gedragen klimaatbeleid.

- Boost Je Buurt-evenement: betrek je burgers bij je klimaatplan p42
- Ecologische voetafdruk en ecologische gedragsverandering: workshops p43
- Kinderraad: kinderen worden wakkere (klimaat-)burgersp44
- Klimaatacties via intergemeentelijke samenwerking tussen (buur)gemeenten p44
- Klimaatgidsen: burens maken elkaar warm voor klimaatactie p44
- Klimaatket: klimaat op kindermaat p44
- Klimaatwandeling: klimaatverhalen in jouw gemeente p45
- Sensibiliseer met behulp van het vormingsaanbod van Natuurpunt CVN p45
- Sensibiliseringscampagnes voor specifieke doelgroepen p46
- Tentoonstelling 'Klimaat in beeld': maak je inwoners wakker p46
- Thuis in je huis: workshops slim omgaan met afval, energie en water p46

Kansengroepen bereiken

Deze projecten helpen je actief in te zetten op de sociale dimensie bij het uitwerken van je (klimaat)beleid en groepen te betrekken die soms moeilijk te bereiken zijn.

- Minder Mobielen Centrale: vrijwilligersvervoer voor minder mobiele mensen p45
- Sensibiliseringscampagnes voor specifieke doelgroepen p46
- Thuis in je huis: workshops slim omgaan met afval, energie en water p46

De gemeente toont het goede voorbeeld

Zelf het goede voorbeeld geven als stad of gemeente heeft een positieve impact op het klimaat. Daarnaast toon je burgers dat een duurzame samenleving binnen handbereik ligt.

- Boost Je Buurt-evenement: betrek je burgers bij je klimaatplan p42
- Carbon footprint van je gemeentediensten p42
- Duurzaam aankoopbeleid hout- en papierproducten: van helpdesk tot interne infosessie p42
- Duurzame lokale evenementen p43
- Duurzame teambuilding voor gemeentewerkers p43
- Gemeentelijk autodeelsysteem: deel de gemeentewagens met inwoners p43
- Het klimaatplan: van woord naar daad p44
- Klimaatacties via intergemeentelijke samenwerking tussen (buur)gemeenten p44
- Klimaatneutrale organisatie: interne klimaatacties via een Ecoteam voor jouw personeel p44

CREËER DRAAGVLAK DANKZIJ DEZE ACTIES

Boost Je Buurt-evenement: betrek je burgers bij je klimaatplan

nieuw in 2020

Op een Boost Je Buurt-evenement brengt BBL bedrijven, verenigingen en inwoners samen om elkaar te inspireren en aan te zetten tot klimaatactie. In samenspraak met je gemeente werkt **Bond Beter Leefmilieu** een programma uit gebaseerd op de prioriteiten in je meerjarenplan. We organiseren samen een superboeiende dag, waarbij het klimaatplan dat nu op je bureau ligt tot leven komt.

✓ SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT ✓ DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Burgerbudget: co-creatieve klimaatprojecten

Op zoek naar een manier om de burger nog meer te betrekken bij concrete klimaatacties? **Ecolife** begeleidt gemeenten om te starten met een burgerbudget, een co-creatief proces tussen de gemeente en haar inwoners. Burgers dienen projectvoorstellen in, beslissen mee welke weerhouden worden en voeren ze uit. Ecolife ondersteunt zowel bij voorbereiding als communicatie en uitvoering.

✓ BURGERS PARTICIPEREN AAN JE BELEID

Carbon footprint van je gemeentediensten

Ecolife brengt via de internationaal erkende methode Bilan Carbon de koolstofvoetafdruk van gemeentediensten in kaart. Het resultaat van de begeleiding: een gedetailleerd *footprint*-rapport met de berekende voetafdruk per thema, alsook concrete aanbevelingen. Dankzij het rapport kan de gemeente daarna impactvolle duurzaamheidsacties opzetten die opgenomen kunnen worden in het gemeentelijk klimaatplan.

✓ DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Co-creatie voor een gesmaakt participatietraject

Is jouw gemeente of stad op zoek naar manieren om het maatschappelijk draagvlak voor het klimaatactieplan te vergroten? Of wil je dat cruciale klimaatproject op poten zetten en 'de burger' daarbij betrekken? **Ecolife** ondersteunt op maat van het project en in co-creatie met de gemeente. Samen zetten we een participatietraject op om de input van en het draagvlak bij burgers, ambtenaren, middenveld, bedrijven en andere stakeholders te verzekeren.

✓ BURGERS PARTICIPEREN AAN JE BELEID

Duurzaam aankoopbeleid hout- en papierproducten: van helpdesk tot interne infosessie

Maak als gemeente de criteria voor je aankopen zo circulair en duurzaam mogelijk. **FSC België** helpt je dankzij zijn jarenlange ervaring om je aankoopbeleid voor hout- en of papierproducten optimaal duurzaam te krijgen: van verantwoorde herkomst, doordacht gebruik tot slim ontworpen producten. De ondersteuning is beschikbaar van op afstand en kan ook meer concreet ingevuld worden met een infosessie.

✓ DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Duurzame lokale evenementen

Gemeentediensten en lokale evenementorganisatoren staan jaarlijks in voor tientallen evenementen. Hoe kan je jouw event duurzaam maken? **Ecolife** heeft, onder andere dankzij haar samenwerking met OVAM, uitgebreide expertise rond het verduurzamen van evenementen. Vraag nu je begeleiding aan voor opmaak van een actieplan en begeleiding voor uitvoering op het evenement zelf.

✓DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

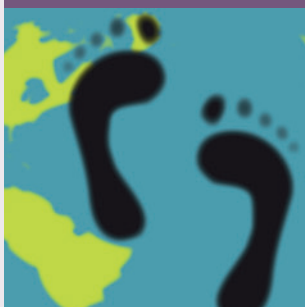
Duurzame teambuilding voor gemeentewerkers

GoodPlanet organiseert originele teambuildings waarbij duurzaam samenleven centraal staat. Verras je team met een niet-alledaagse activiteit op een toplocatie en schuif tegelijkertijd je duurzame ambities naar voren. In deze teambuildings staan thema's, zoals mobiliteit, energie, afval of klimaat centraal.

✓DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Ecologische voetafdruk en ecologische gedragsverandering: workshops

Organiseer een workshop 'Ecologische voetafdruk' voor je inwoners: de deelnemers gaan samen met de **Ecolife**-coach aan de slag rond het thema ecologische voetafdruk en ecologische gedragsverandering. We bouwen een beeld op van de eigen ecologische voetafdruk van elke deelnemer.

✓SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

Gemeentelijk autodeelsysteem: deel de gemeentewagens met inwoners

Heeft jouw stad of gemeente een eigen wagenpark dat enkel tijdens de kantooruren wordt gebruikt? **Autodelen.net** maakt een plan op maat om deze wagens met je inwoners te delen en geeft je een overzicht van de verschillende autodeelorganisaties waarmee je kan samenwerken. Je krijgt hulp bij de opmaak van communicatie- en promotiecampagnes. Het resultaat: meer duurzame mobiliteit, minder kosten.

✓STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓MATERIAAL WORDT GEDEELD ✓DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Globaal Kabaal: jongeren in actie

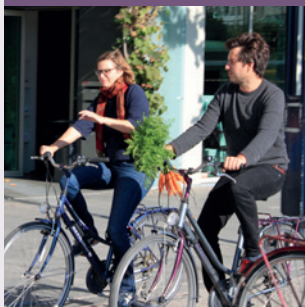
nieuw in 2020

Globaal Kabaal is een participatief project waarbij jongeren aan de slag gaan als ambassadeurs voor een duurzame gemeente. Door de mix van uitwisseling, creativiteit en vooral ook actie, schuift de gemeente onder begeleiding van **Ecolife** een bruisend traject naar voren. Het traject mondt uit in een waaier aan verfrissende voorstellen en publieksacties waar je verder mee aan de slag kunt.

✓BURGERS PARTICIPEREN AAN JE BELEID

Het klimaatplan: van woord naar daad

Het klimaatactieplan is klaar, wat nu? Tijd voor de uitvoering. **Ecolife** faciliteert de dienstoverschrijdende samenwerking die jouw gemeente nodig heeft. We zoomen in op cultuur en structuur binnen de organisatie, werken een concreet haalbaar samenwerkingsmodel uit, slaan de brug met het politieke niveau en ontwikkelen een 'dashboard' voor jouw klimaatacties.

✓DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

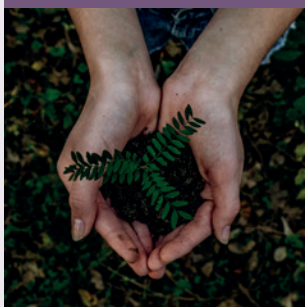
Kinderraad: kinderen worden wakkere (klimaat-)burgers

Kinderen en jongeren maken zich ongerust over het klimaat. Dat werd duidelijk toen duizenden jongeren wekenlang op donderdag spijbelden voor het klimaat. Het zal vooral hun probleem worden, en ze kunnen er weinig aan doen. Niet eerlijk, toch? **Goodplanet** geeft jongeren een plek in de kinderraad waar ze de problematieken leren begrijpen en participeren in de oplossingen. Jouw gemeente zorgt ervoor dat jonge burgers een stem krijgen en gehoord worden!

✓BURGERS PARTICIPEREN AAN JE BELEID ✓SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

Klimaatacties via intergemeentelijke samenwerking tussen (buur)gemeenten

Door de krachten te bundelen creëer je meer impact. Gemeenten die samenwerken kunnen klimaatacties efficiënter en goedkoper uitvoeren. **Ecolife** helpt je bij de realisatie van lichte, flexibele en 'bottom-up'-initiatieven via intergemeentelijke samenwerking, zoals gemeenschappelijke klimaatacties en -campagnes, communicatiestrategie en -acties en bij het bevorderen van draagvlak en participatie.

✓DE GEMEENTE GEEFT HET GOEDE VOORBEELD ✓SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

Klimaatgidsen: burens maken elkaar warm voor klimaatactie

Wil jij klimaatacties in jouw gemeente stimuleren? Leid samen met **Natuurpunt CVN** klimaatgidsen op die mensen meenemen om de natuur of je stad of gemeente te verkennen met een klimaatbril op. Klimaatgidsen zijn ambassadeurs die burgers inspireren en stimuleren om zelf actie te ondernemen.

✓SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

Klimaatket: klimaat op kindermaat

De missie van de Klimaatket is duidelijk. Hij komt uit de toekomst en wil aan kinderen duidelijk maken wat klimaatverandering betekent en hoe zij kunnen meewerken aan een klimaatneutrale stad of gemeente. Op het einde van dit traject van **GoodPlanet** kunnen de kinderen hun ideeën voorleggen aan de bevoegde schepenen.

✓SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

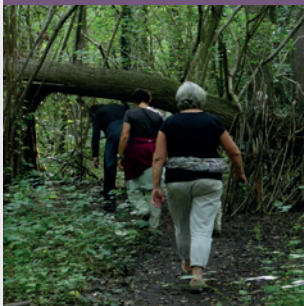
Klimaatneutrale organisatie: interne klimaatacties via een Ecoteam voor jouw personeel

Geef als lokaal bestuur het goede voorbeeld en word zelf een klimaatneutrale organisatie. Ecoteam@work is de professionele trajectbegeleiding van **Ecolife** voor lokale overheden die hun medewerkers actief bij milieuzorg en klimaatacties willen betrekken.

✓DE GEMEENTE TOONT HET GOEDE VOORBEELD

Klimaatwandeling: klimaatverhalen in jouw gemeente

Tijdens een klimaatwandeling loodst een gids de deelnemers langs verhalen over rijstvelden, graanakkers, stille wateren, bossen en bloemrijke graslanden tot in het Afrikaanse regenwoud, allemaal in jouw gemeente. Naast boeiende verhalen over klimaat inspireert **Natuurpunt CVN** deelnemers over wat we zelf kunnen doen. Natuurpunt CVN vertelt verhalen aangepast aan jouw regio.

✓SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

LaMA-academie: Laboratoria Mobile Alternatieven

nieuw in 2020

Mobiliteitsproblemen aanpakken doe je best slim, betrokken en participatief. LaMA is een methode van **Netwerk Duurzame Mobiliteit** die mensen aanspoort nieuwe oplossingen te bedenken voor vastgeroeste problemen. In de LaMA-academie volg je een coachingstraject volgens het *train-the-trainer*-principe waarbij jouw gemeente de kennis verwerft om zelf trajecten op te zetten, in functie van de opmaak of uitvoering van je lokaal mobiliteitsbeleid. Kers op de taart: de oplossingen worden ook écht getest, geëvalueerd en bijgestuurd.

✓VEILIG VERPLAATSEN ✓BURGERS PARTICIPEREN AAN JE BELEID

Minder Mobielen Centrale: vrijwilligersvervoer voor minder mobiele mensen

In iedere gemeente zijn er mensen die door ouderdom of een laag inkomen beperkt mobiel zijn. **Taxistop** organiseert deur-tot-deurvervoer door het opzetten van een Minder Mobielen Centrale (MMC) met vrijwillige chauffeurs in jouw gemeente. Het resultaat: een gemeente waar sociale mobiliteit en basisbereikbaarheid realiteit zijn, en zich verplaatsen mogelijk is voor elke inwoner.

✓STIMULEER GEDEELDE MOBILITEIT ✓KANSENGROEPEN BEREIKEN

Sensibiliseer met behulp van het vormingsaanbod van Natuurpunt CVN

Een goede sensibilisatie van de burger is een solide basis voor acties rond natuur en klimaat. Het vormingsaanbod van **Natuurpunt CVN** helpt je daarbij met workshops, gegidste wandelingen, trainingen, lezingen en cursussen voor een breed tot meer gespecialiseerd publiek. Van bijenhotels maken tot het belang van hagen en houtkanten, nestkastjes voor zwaluwen of bloemrijke bermen: na afloop zijn je inwoners beter geïnformeerd en betrokken.

✓SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

Sensibiliseringscampagnes voor specifieke doelgroepen

Ecolife ondersteunt lokale besturen bij het uitwerken van brede publiekscampagnes of campagnes gericht op specifieke doelgroepen. Op een innovatieve manier helpen we te sensibiliseren en campagnes op te zetten, met ecologische gedragsverandering als gevolg. Met een doordacht stappenplan, impactmetingen, transitieprocessen streeft Ecolife samen met je gemeente naar blijvende verandering. Via sociale marketingtechnieken bereiken we ook groepen die nog niet vertrouwd zijn met duurzaamheid.

✓ SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT ✓ KANSENGROEPEN BEREIKEN

Tentoonstelling 'Klimaat in beeld': maak je inwoners wakker

Wereldwijd merken we nu al belangrijke verschuivingen in de natuur ten gevolge van klimaatverandering. Niet alleen fauna en flora, maar ook de mens ondervindt effecten van een veranderend klimaat. **Natuurpunt CVN** maakte twee reizende tentoonstellingen die verhalen vertellen over de gevolgen van klimaatverandering op mens en dier. Natuurpunt brengt een overtuigend verhaal dat je inwoners zal raken.

✓ SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT

Thuis in je huis: workshops slim omgaan met afval, energie en water

Ecolife organiseert workshops over energie, water en afval. Ervaren begeleiders geven interactieve themasessies met tips die aansluiten bij de leefwereld van de participanten. Werk je voor een OCMW, sociaal huis, woonmaatschappij, vereniging waar armen het woord nemen, buurtorganisatie, onthaalbureau inburgering of integratiecentrum? De workshops zijn ook helemaal gemaakt op maat van kansengroepen.

✓ SENSIBILISEREN OVER HET KLIMAAT ✓ KANSENGROEPEN BEREIKEN

DOELSTELLING 8: EEN BLAUWE GEMEENTE

In de gemeente van de toekomst is duurzaam watergebruik een evidentie. Periodes van droogte en overstromingen blijven beperkt en water wordt op een effectieve manier geïntegreerd in het stadsbeeld.

We zetten water in om hittegolven en droogte te trotseren. Want water werkt verkoelend, zeker in sterk verharde gebieden. Kanalen, fonteintjes of wadi's zijn mooi en zorgen voor plezier: in het gezuiverde water zwem en spetter je naar hartelust.

Overstromingen gaan we tegen door te ontharden. Dan infiltreert het water beter. We perforeren grijze stenen en strooien groene confetti in het rond. Regenwater vangen we op in regenputten en waterbekkens om te hergebruiken en overstromingen te voorkomen. Water krijgt opnieuw de ruimte die het nodig heeft.

WAT WIL JE IN JE GEMEENTE REALISEREN?

Stimuleer duurzaam watergebruik

Pak waterbeheer in je gemeente slim aan. Wij helpen je om water te besparen of hergebruiken. Samen maken we werk van een veerkrachtige, biodiverse gemeente met aangename plonsplekjes.

- Blue Flag: je duurzame water in de kijker p48
- Een wateraudit van je gebouw p48
- Een waterput of een groendak? Regenwater bufferen doe je zo p48
- Groenblauwe netwerken: klimaatbuffers p48
- Groene ruimte: ecologisch ontwerp, beplanting en beheer p48

WORD EEN BLAUWE GEMEENTE DANKZIJ DEZE ACTIES

Blue Flag: je duurzame water in de kijker

Zie je een Blue Flag wapperen? Dan kan je erop vertrouwen dat het strand, de zwembad of de jachthaven waar die hangt duurzaam is. Blue Flag is een internationaal kwaliteitslabel voor waterpartijen die zich onderscheiden op het vlak van duurzaam toerisme en recreatie. Toeristen herkennen meteen deze plekken, die aandacht hebben voor mens en natuur. **GoodPlanet** ondersteunt gemeenten en organisaties om de Blue Flag te behalen.

✓STIMULEER DUURZAAM WATERGEBRUIK

Een wateraudit van je gebouw

nieuw in 2020

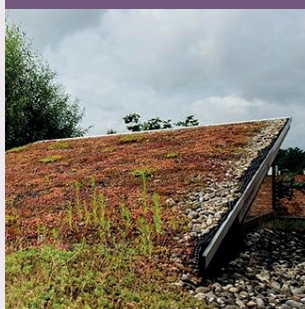

BAS Bouwen heeft een uitgebreide checklist waarmee ze alle aspecten van watergebruik in jouw gebouw nakijken. Legionella-proofing, verkalking, galvanische corrosie,... Lekken worden genadeloos opgespoord. Bovendien mag je je verwachten aan een handige lijst met aanbevelingen om regenwater, grijs water en grondwater optimaal in te zetten.

✓STIMULEER DUURZAAM WATERGEBRUIK

Een waterput of een groendak? Regenwater bufferen doe je zo

nieuw in 2020

Je toilet doorspoelen, de auto wassen, de planten water geven,... Daar mogen we eigenlijk geen kostbaar leidingwater aan verspillen. Regenwater inzetten verlaagt bovendien de waterfactuur. **Dialoog** geeft gratis info over regenwateropvang aan je inwoners. Ze zetten voor de voor- en nadelen van regenputten en groendaken op een rijtje, en geven tips om eraan te beginnen.

✓STIMULEER DUURZAAM WATERGEBRUIK

Groenblauwe netwerken: klimaatbuffers in je gemeente

Verbind losse snippers natuurgebied en waterlopen in groenblauwe netwerken. Zo vormen ze steeds sterkere, veerkrachtige klimaatbuffers vol biodiversiteit, die je gemeente beschermen. Je lokale **Natuurpunt**-afdeling is bij uitstek geplaatst om je te helpen bepalen waar en hoe je strategisch te werk kan gaan.

✓STIMULEER DUURZAAM WATERGEBRUIK ✓GROENE RUIMTE CREËREN

Groene ruimte: ecologisch ontwerp, beplanting en beheer

nieuw in 2020

Droom jij van meer groen in je gemeente? **Natuurpunt** helpt je om dit te realiseren: met concreet advies tot een volledig ontwerp-, inrichtings-, beplantings- en beheerplan. Natuurpunt stapt daarbij af van traditionele tuinaanleg en neemt de natuur als inspiratie. Een hoge biodiversiteit in streekeigen habitats geven de beste resultaten.

✓GROENE RUIMTE CREËREN ✓VERHOOG DE BIODIVERSITEIT ✓STIMULEER DUURZAAM WATERGEBRUIK

DE GEBUNDELDE EXPERTISE VAN 22 ORGANISATIES

Autodelen.net wil de vele voordelen van autodelen maximaliseren. De organisatie streeft naar een duurzame maatschappij waarin autogebruik belangrijker wordt dan autobezit.

www.autodelen.net - info@autodelen.net - 09 242 32 75

BAS Bouwen is een kenniscentrum met expertise in toekomstgericht en energiezuinig bouwen, of anders gezegd slim bouwen. Ze geven onafhankelijk advies aan wie toekomstgericht, natuurlijk en gezond wil wonen.

www.basbouwen.be - info@basbouwen.be - 058 77 90 13

Bond Beter Leefmilieu is het netwerk van natuur- en milieuorganisaties in Vlaanderen. Samen met hen en vele andere koplopers maken we de toekomst duurzaam.

www.bondbeterleefmilieu.be - info@gemeentevordetoeekomst.be - 02 282 17 20

BOS+ vormt jouw motor voor duurzame lokale ontwikkeling door werk te maken van het behoud, het duurzaam beheer en de uitbreiding van bossen. Want bossen zijn van cruciaal belang, voor iedereen: dieren, planten én mensen.

www.bosplus.be - info@bosplus.be - 09 264 90 50

De Landgenoten geeft ruimte aan biologische en lokale landbouw in Vlaanderen. Hoe meer vruchtbare velden De Landgenoten kan aanbieden, hoe meer verse voeding boeren kunnen produceren.

www.delandgenoten.be - contact@delandgenoten.be - 03 286 92 77

Dialoog wil een zichtbare impuls geven aan duurzaam bouwen en bewust wonen. Ze informeren over duurzaam bouwen, verbouwen en wonen door vorming, advies en publicaties.

www.dialoog.be - info@dialoog.be - 016 23 26 49

Ecolife Ecolife is een kenniscentrum voor footprinting en ecologische gedragsverandering. Ze ondersteunen overheden, organisaties en bedrijven om hun ecologische doelstellingen te realiseren. Ze ontwikkelen tools en scans om ecologische impact te meten en begeleiden veranderingstrajecten in organisaties met medewerkers en andere betrokkenen.

www.ecolife.be - info@ecolife.be - 016 22 21 03

FoodWIN ondersteunt en verbindt zo'n tweehonderd innovatoren en ondernemers uit heel Europa om voedselverspilling aan te pakken. Hiermee helpt FoodWIN lokale overheden om voedselverspilling in kaart te brengen en een actieplan op te stellen.

www.foodwin.org - info@foodwin.org - 0477 186 417

FSC streeft naar een duurzaam bosbeheer wereldwijd, volgens strikte sociale, ecologische en economische criteria.

www.fsc.be - info@fsc.be - 016 39 47 18

GoodPlanet Belgium inspireert jong en oud om een duurzame samenleving te realiseren. Via projecten, campagnes en workshops verspreiden ze kennis en planten ze zaadjes voor verandering.

www.goodplanet.be - hello@goodplanet.be - 02 893 08 08

Natuurpunt beschermt kwetsbare en bedreigde natuur in Vlaanderen. Met vele honderden wandelpaden, zitbanken en speelbossen geven ze iedereen de kans van de natuur te genieten.

www.natuurpunt.be - info@natuurpunt.be - 015 29 72 20

Bij **Natuurpunt CVN** kan je terecht voor vorming en opleidingen over natuur, klimaat en milieu, duurzame ontwikkeling en stilte, in heel Vlaanderen.

www.natuurpunt.be/cvn - 015 29 71

Netwerk Bewust Verbruiken inspireert en activeert mensen tot een eenvoudige en duurzame levensstijl. Ze begeleiden lokale besturen naar een circulaire economie dankzij verschillende deelinitiatieven.

www.bewustverbruiken.be - info@bewustverbruiken.be - 02 894 46 15

Netwerk Duurzame Mobiliteit bouwt met zijn lidorganisaties aan een brede coalitie voor duurzame mobiliteit. Netwerken dus, met mensen, organisaties en ondernemingen om dat gedeelde doel te bereiken: een duurzaam mobiel Vlaanderen.

www.duurzame-mobiliteit.be - info@duurzame-mobiliteit.be - 09 331 59 10

Peerby België stimuleert gedeeld gebruik van producten. Dankzij verschillende peer-to-peerinitiatieven kunnen burens, collega's en onbekenden spullen die ze maar af en toe nodig hebben met elkaar delen.

www.peerby.be - lieven@peerby.be - 0476 78 75 33

Pixii zoekt een optimale leefomgeving met een minimaal energieverbruik op het kruispunt van (ver)bouwen, energie en circulair bouwen. Als neutrale wetenschappelijke onderzoeksinstituten leveren ze professioneel advies en begeleiding aan verschillende bouwactoren.

www.pixii.be - info@pixii.be - 03 235 02 81

REScoop.Vlaanderen verenigt burgercoöperaties uit alle Vlaamse provincies. De leden van REScoop.Vlaanderen bieden rechtstreekse burgerparticipatie aan in hernieuwbare energieprojecten en projecten rond rationeel energiegebruik.

www.rescoopv.be - info@rescoopv.be - 0484 65 60 22

Samenhuizen maakt gemeenschappelijk wonen bekend en ondersteunt het: gedeelde woningen, kangoeroewonen, cohousing, noem maar op.

www.samenhuizen.be - info@samenhuizen.be - 0489 92 64 64

Taxistop ontwikkelt innovatieve diensten onder het motto 'meer doen met minder'. Ze doen dit op sociaal vlak, op vlak van mobiliteit en op vlak van huizenbezit.

www.taxistop.be - info@taxistop.be - 09 242 32 82

Trage Wegen ondersteunt iedereen die werk wil maken van trage wegen door in te zetten op duurzame en actieve mobiliteit, leefkwaliteit en gemeenschapsvorming.

www.tragewegen.be - info@tragewegen.be - 09 331 59 20

Velt verenigt wie ecologisch en klimaatvriendelijk aan de slag wil met voedsel. Ze denken mee, adviseren en begeleiden je om je droom groene handen en voeten te geven.

www.velt.be - info@velt.be - 03 281 74 75

VIBE werkt aan een leef-, woon- en werkomgeving die een positieve invloed heeft op mens, milieu en klimaat.

www.vibe.be - info@vibe.be - 03 218 10 60

Wil je samen met ons werken aan de overstap naar een duurzame, hernieuwbare samenleving?

Contacteer **Jessika De Lille**

info@gemeentevoordetoeekomst.be

02/325 35 08

Twekerkenstraat 47, 1000 Brussel

GEMEENTE
VOOR DE
TOEKOMST

GEMEENTE VOOR DE TOEKOMST

De transitie naar een duurzame samenleving wordt voor een groot stuk gerealiseerd op lokaal niveau: in onze steden en gemeenten. Wil je de transitie in je eigen stad of gemeente versnellen? Maak dan gebruik van de meer dan 100 acties en projecten uit deze catalogus: ze zijn de sleutels tot je succes. Innoveren, investeren en in actie komen is de boodschap. Begin vandaag nog aan jouw gemeente voor de toekomst.

De milieubeweging wenst je veel succes toe en werkt graag nauw met je samen om goed onderbouwde en ambitieuze plannen uit te werken.

BOND BETER LEEFMILIEU

Tweekerkenstraat 47 - 1000 Brussel - Tel: +32 2 282 17 27 - bondbeterleefmilieu.be - gemeentevoordetoeekomst.be